

DOROGI PETŐFI SÁNDOR ÓVODA

„ÉP TESTBEN, ÉP LÉLEK”

PEAGÓGIAI PROGRAM

2024.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETŐ.....	5
1.1. ÓVODAKÉP.....	5
1.2. GYERMEKKÉP.....	9
2. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	10
2.1. EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA	11
2.2. ÉRZELMI, ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI..... NEVELÉS.....	15
2.3. AZ ANYANYELVI, ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA.....	23
3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	24
3.1. SZEMÉLYI FELTÉTELEK	25
3.1.1. INTÉZMÉNYÜNK SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSAI.....	27
3.2. TÁRGYI FELTÉTELEK.....	28
3.3. HETIREND, NAPIREND	29
3.4. AZ ÓVODAI NEVELÉS TERVEZÉSE	32
3.5. HAGYOMÁNYOK, ÜNNEPEK	32
4. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	34
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI.....	39
5.1. JÁTÉK	39
5.2. A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS	41
5.2.1. VERSELÉS, MESÉLÉS	43
5.2.2. ÉNEK, ZENE, ÉNEKESJÁTÉK, GYERMEKTÁNC.....	47
5.2.3. RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA.....	51
5.2.4. MOZGÁS	56
5.2.5. KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE.....	61
6. MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK... ..	66
7. FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZÓVODÁSKORVÉGÉRE... ..	67
8. INTEGRÁCIÓ... ..	70
9. GYEREKVÉDELEM.....	73
10. MELLÉKLETEK.....	76
11. KÉT NEVELÉSI NYELVŰ NÉMET NEMZETISÉGI PROGRAM.....	82

Törvényi háttér

- * Alapítóokirat
- * 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- * 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról.
- * 2011 évi CXC. törvény a nemzetköznevelésről
- * 2012. évi CXXIV. törvény a nemzeti köznevelésről szóló törvény módosításáról
- * 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési- oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- * 229/2012. (VIII.28.) kormányrendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvényvégrehajtásáról
- * 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- * az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 137/2018. (VII. 25.) Korm. rendelet.
- * 1997. évi XXXI.tv. a Gyermekek védelméről és gyámügyiigazgatásáról

AZ ÓVODA ADATAI:

<i>Az intézmény neve:</i>	Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
<i>Székhelye:</i>	2510 Dorog Iskola u.2
<i>Az óvoda fenntartója:</i>	Dorog Város Város Önkormányzata 2500 Dorog Bécsi út 79-81
<i>Típusa:</i>	Köznevelési intézmény 6 csoporttal rendelkező óvoda, szakmailag önálló nevelési intézmény, jogi személy
<i>Engedélyezett dolgozói létszám:</i>	23 fő
<i>Az óvodaférő helye:</i>	145 fő
<i>Az intézmény telefonszáma:</i>	(33) 521-450
<i>E-mail:</i>	<i>petofiovoda@dorog.hu</i>

Az óvoda igazgatója a program benyújtója: Varsányi Ildikó

1. BEVEZETŐ

Intézményünk a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, a mi feladatunk az, hogy minden gyermek számára egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelést biztosítsunk. Az egyéni bánásmód elvét alkalmazva csökkentjük a meglévő hátrányokat, nem adunk helyet semmiféle előítéletnek.

Óvodai programunkban kiemelt szerepet kap az egészséges életmódra nevelés, az egészség védelme. Ennek szellemében, meglévő személyi és tárgyi feltételekkel biztosítjuk a gyermekek fejlődését.

Petőfi Óvoda nevelési programja 1999-től az „Ép testben, ép lélek”, mely a Komplex prevenciós Óvodai Program részbeni adaptációja, kiegészítve a helyi sajátosságokkal. Fő célja a gyermek komplex személyiségfejlesztése. Kiemelt területe a zene-, mozgás, egészség- és környezeti nevelés.

2008-ban adaptáltuk a Kompetencia alapú óvodai programcsomagot a -08/2-2008-0042 pályázati szerződésnek megfelelően a 2009/2010-es nevelési évtől.

Felmenő rendszerben történő részleges adaptálást 2010/11-es nevelési évtől vezettük be, melyhez szükséges a kompetencia alapú óvodai nevelés szakmai továbbképzések elvégzése a következő években.

A 2012/13-as nevelési évben a szervezeti átalakulás és az alapvető országos óvodai szakmai dokumentum – Az Óvodai nevelés országos alapprogramja - módosítása következtében három alkalommal került sor a módosításra. 2020. nyarán a sajátos nevelési igényű gyermekek integrációjának megfelelően módosítottunk. 2023 nyarán, majd 2024 január 1-jén az új törvényi változásoknak megfelelően került átdolgozásra.

Programunk működőképességét az óvodába járó gyermekek fejlődése alapvetően meghatározza. Ezért ennek mérésére, elemzésére és folyamatos áttekintésére fektetjük a legnagyobb hangsúlyt.

Kiemelt szempont a gyermekek fejlettségének elemzése, a csoportok légköre és tevékenységi rendszere.

A megvalósításnál fontos szempont számunkra, hogy:

- segítse az esélyegyenlőség kialakítását, a gyermekek részképességeinek, képességeinek fejlesztését,
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését, megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével.
- lehetőséget adjon a kiemelkedő képességű gyermekek felismerésére, képességeik megerősítésére, kibontakoztatására.
- A felelősségteljes pedagógiai munka eredményeként kreatív gondolkodású, cselekvésre kész, nyitott, a tudásvágy igényével rendelkező gyermekeket neveljünk

Adaptált programunkat kiegészítettük helyi sajátosságainkkal.

Az óvodánk specifikuma a **Zenei nevelés**. Az elmélet és gyakorlat összhangját a bevezetés óta folyamatosan értékeljük a szükséges korrekciókat megtettük.

1.1 ÓVODAKÉP

Óvodánk 1930-tól működik, 1979-től hat csoportos 145 férőhellyel rendelkezik.

Három lakótelep központjában épült, egy vasúti kereszteződés közelében. Az épület egy része kétszintes. Az emeleti részben egy kis alapterületű foglalkoztató található a hozzátartozó öltözővel, mosdóval. A földszinti részben egy kicsi és négy tágasabb foglalkoztató van. Itt az öltözők és mosdók száma sajnos a gyermek létszámhoz viszonyítva kevés, három csoport a folyosókon kénytelen öltözni. Intézményünk nem rendelkezik tornateremmel, ezért az utóbbi években az egyik tágas csoportszobát szereltük fel tornaszerekkel. Tornahelyiségünk hiányát az igen jó adottságú udvarrészünkkel igyekszünk ellensúlyozni.

Óvodánk udvara az egészséges életmódra nevelés színtere, mely óvodánkban kiemelt jelentőséggel bír. Fűves, betonos rész és fedett terasz biztosít folyamatos lehetőséget a szabadban való tartózkodásra az év minden időszakában. Ez egyik előnye intézményünknek, hiszen a gyermekek nagy része lakótelepi lakásban él. Környezetükben kevés a szabad tér, játék és mozgáslehetőségük nagymértékben korlátozott. Ezért kiemelt feladatunknak tekintjük, hogy az apróságoknak helyi adottságainkhoz mérten minél több időt, teret és tárgyi lehetőséget biztosítsunk a mozgás- és játékigényük kielégítésére.

A gyermekek családi háttere igen változó. Sok az ingerszegény, hátrányos szociális környezetből jövő, munkanélküli szülők gyermeke, a nagycsaládos, vagy gyermekét egyedül

nevelő nehéz anyagi körülmények között élő család. Ezért egészségnevelésünk folyamatában elsődleges a prevenció és az egyéni adottságokat figyelembe vevő testi fejlesztés.

Munkánk középpontjában a GYERMEK áll.

Fontosnak tartjuk, hogy olyan programmal dolgozzunk és készítsünk, mellyel a legoptimálisabban fejleszthetjük a ránk bízott gyermekeket és kompenzálni tudjuk a gyermek otthoni környezetének hiányosságait. Az adaptált program cél és feladatrendszerének meghatározásán túl kiemelt figyelmet fordít nevelőtestületünk az óvodáskorú gyermekek egészségnevelésére, a természetes környezet megismerésére, környezet és természetvédelemre, zenei nevelésre, anyanyelvi nevelésre.

Programunk a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára a mozgásra és fő tevékenységi formájára, a játékra alapozva szervezi meg a fő nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatainkat.

Nevelőmunkánk a családi nevelésre épül, a kettő összhangja, az óvoda folyamatos együttműködése a családdal a gyermekek fejlődésének feltétele. Hittel valljuk, hogy minden pedagógiai munka akkor hatékony, ha az adott életkori igényeknek megfelelő fejlődési szükségletet elégít ki, és ezek következetes érvényesítését tűzi ki célul. Az alapfeladaton felül az óvoda többletszolgáltatásként a szülők igénye szerint szervez tanfolyamokat (zene-ovi, vízhez szoktatás, zenés tartásjavító torna, német nyelvhez szoktató tanfolyam, stb.) melyekért térítési díjat fizetnek a szülők. A tanfolyamokból befolyt összeget az intézmény az adott feladat megvalósítására fordítja. A többletszolgáltatások a pedagógiai, szakmai feladatokhoz szorosan kapcsolódnak.

Az udvarunkban árnyékot adó nagy fák, folyamatosan nyíló virágok, sokféle növény, madár, rovar, bogár árasztanak sajátos hangulatot.

A virágágyak, bokrok és cserjék a gyermekek tevékenykedtetését is biztosítják. Programunknak megfelelően a „Föld napján” a gyermekek, csoportok telepítik be az udvart, a virágládákat szebbnél-szebb növényekkel. Tavasszal kis veteményeskertet alakítunk ki, melyet a gyermekek gondoznak, Megfigyelhetik a zöldségek növekedését, majd elfogyaszthatják a termést is.

Óvodánk szomszédságunkban a Petőfi Sándor Általános Iskola található. Az iskolával jó és szoros a kapcsolatunk. Több gyermekünk, – mivel lakótelepen él – a jó természeti adottságok miatt választ minket. Nemcsak a város minden részéről, de széles palettájú társadalmi szintről kerülnek ki óvodásaink.

A változó világ hatása természetesen városunkra, a környezetünkben élőkre, a családok életkörülményeire is hatással van. Ezek a változások gyermekeink fejlődését is befolyásolják: a természettől való elszakadás, a technika fejlődése, a családok szerkezetének a változásai, a mozgásszegény életmód stb. Mindezek ismeretében nevelőmunkánk a pozitív hatások erősítésére és a negatív hatások gyengítésére, kompenzálására irányul.

Madárodúk készítése, felhelyezése az óvoda fáira madarász segítségével

Az óvodai nevelésben alapelveink:

Természet közelség

Óvodánk a környezeti nevelés alapján működik. A pedagógiai program kiemelt feladatnak tekinti a környezeti nevelést, erre építi a fejlődést elősegítő tevékenységeket, tartalmazza a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget.

Környezettudatos szemlélet kialakításával szeretnénk elérni azt, hogy a gyermekek tiszteljék környezetüket, bátran alakítsák azt anélkül, hogy kárt tennének benne.

Séták, kirándulások, táborozás /erdei óvoda/ alkalmával próbáljuk a gyermekeket fejleszteni.

Önmegvalósítás

Középpontba helyezve a gyermeket, lehetőséget nyújtunk a személyiség kibontakoztatására. A gyerekek nevelése egyéni fejlettségükhöz igazodó differenciált bánásmód elve alapján történik és kiterjed a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelésére is.

Lelki- testi biztonság

Érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkört teremtünk, a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével. A gyermeknek adott szeretetünktől megnyílik a fejlődés lehetősége, - a megszerzett biztonságérettől – egészséges személyiségű gyermek fejlődik. Óvodánk minden dolgozója tisztában van a fenntarthatóság tartalmi jellemzőivel, és ez minden tevékenységben megnyilvánul. Ezáltal közösségünk munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására.

Gyermekközpontúság

A gyermek személyiségének teljes kibontakoztatására törekszünk. Alapul vesszük a gyerekcsoport sokszínűségét, érdeklődését, életkori sajátosságait, az éres sajátos törvényszerűségeit. Figyelembe vesszük a gyermekek egyéni fejlődési ütemét, és képességeit, biztosítva mindenki számára az egyenlő hozzáférést, jogainak érvényesítését. A gyerekek önállóan, és személyes érdeklődéstől vezetve, tevékenységeken keresztül fedezték fel a világot.

1.2 GYERMEKKÉP

Gyermeket nevelni az egyik legszebb, de legnehezebb feladat a világon. Mindenkinek, – aki erre vállalkozik – tisztában kell lennie ezzel. Intézményünk pedagógusai és az őket segítő kollégák valamennyien gyermeket tisztelő, szerető, hivatásukhoz értő, megújulni tudó, egészséges humorral rendelkező, színes egyéniségek.

Úgy gondoljuk, hogy a szülő választ – többféle szempontot mérlegre téve – óvodát gyermekének. A kisgyermek elfogadja a választást és szeretet óvodába járni, ha őt is szeretik. Ha meleg, barátságos óvodai légkörben él az óvodás, ha védettségben, biztonságban érzi magát a nap minden percében, ha a hétköznapi terhek örömmé válhatnak, minden nap felfedezhet valami jót, szépet, ami fontos a számára, akkor szereti az óvodát.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nevelésünk nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Mindezek záloga és feltétele az óvónő, aki a kisgyermekkel a nap jelentős részében együtt van. A szeretett felnőtt elfedi, pótolja az édesanya, a család hiányt. Óvónőink, munkájuk „ellenértékét” a gyermekektől kaphatják meg: a gyermekek, bizalma, őszintesége, megbecsülése az érték.. Ehhez viszont csak úgy juthatunk hozzá, ha mi is szeretettel, bizalommal, őszinteséggel, megbecsüléssel fordulunk a gyermekhez. Meggyőződésünk: a gyermekek szemében tükröződik, milyenek vagyunk. Csak oda kell figyelni rájuk, csak hagyni kell, hogy megnyilatkozzanak.

2. ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

2.1 AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése
- A harmonikus összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése
- A magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés az egészségmegőrzés szokásainak alakítása
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezetbiztosítása
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása
- Megfelelő szakemberek bevonásával speciális prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása

A gondozás az óvodai nevelés egyik alapvető tevékenysége, amely segíti a kisgyermek szükségleteinek, mozgásigényeinek kielégítését, hozzájárul egészségének megőrzéséhez, egészséges életmódjának kialakulásához, jó közérzetéhez. A gondozás a gyermekek fejlődése során egyre több nevelési elemet tartalmaz. A gyermek pozitív énképének kialakulását segíti, ha a rájuk bízott feladatokat sikeresen teljesítik és ezáltal egyre önállóbbá válnak. Minden tevékenységnél alapfeltétel a szeretetteljes, oldott légkör, jó hangulat, elegendő idő. Ezért fontosnak tartjuk, hogy óvodánk napirendje, szokásrendje, feltételrendszere, nevelési hatásai segítsék elő, hogy a gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően képesek legyenek a környezethez való alkalmazkodásra.

Az egészséges életmód kialakítása az óvodában kezdődik. Rendszeresen ugyanabban az időben végzett tevékenységek (pihenés, étkezés stb.) a gyermeknek biztonságérzetet adnak és visszahatnak az életfolyamatokra, feltételei az egészséges testi, szellemi fejlődésnek. A testi szükségletek kielégítése mindenek előtt való. Ezek önkényes késleltetése vagy túlszabályozása kínzó feszültséget okoz. Tehát vizet inni, WC-re menni stb. mindig lehet, sőt kívánatos. A helyes életritmust a családokkal együtt kell kialakítani. Már a gyermek óvodába lépése előtt tájékozódunk - családlátogatás alkalmával - az otthoni körülményekről, szokásokról, a gyermek egészségi állapotáról, a család életviteléről, amelyben eltérések tapasztalhatók. Ezért óvodai és óvodán túli ajánlott napirenddel igyekszünk segíteni a családi nevelést. Javasoljuk a szülőknek, hogy a pihenés (éjszakai tévzés) és az étkezések időpontját hétféteken és a szabadságok idején is hasznos betartani.

A táplálkozás: a növekedés és a fejlődés elengedhetetlen feltétele. Figyelmet fordítunk arra, hogy a gyermekek megkapják a fejlődésükhöz szükséges tápanyagokat. Különös tekintettel a korszerű táplálkozás alapjainak megteremtésére, a magas cukortartalmú ételek és italok csökkentésére. Mivel a gyermeknek nemcsak a fejlődését, de közérzetét is befolyásoló tevékenységről van szó, törekszünk arra, hogy megismerjük az egyes gyermekek étkezési szokásait, érzékenységét. Mindezek ismeretében fokozatosan, tapintattal segítjük, szoktatjuk a gyermekeket és a családokat a kívánt táplálkozási követelményekhez. A szoros együttműködés jó kapcsolatot teremt és a szülők is szívesen járulnak hozzá - egészítik ki - adományaikkal étkezéseinket (gyümölcs, méz, zöldségstb.) Az óvodai ünnepek és születésnapok alkalmával a zöldségek, gyümölcsök kínolását előnyben részesítjük. Heti étrendünk jól látható helyen - minden csoport számára - ki van függesztve.

Figyelmet fordítunk az esztétikus terítésre és megfelelő időt hagyva nyugodt körülményeket, hangulatot teremtünk a kulturált táplálkozáshoz. Az étkezések mindig ugyanabban az időben, - 3 órás időközökre elosztva - zajlanak.

Az ünnepek, születésnapok, jeles napok alkalmával a gyermekek is részt vesznek az ételek elkészítésében (mézeskalács, gyümölcssaláta, zöldség saláta készítése, gesztenye, töksütés, gyümölcsaszalás, mustpréselés, kukorica pattogatás stb.)

A testápolás az óvodában kialakítandó egészségügyi szokásokhoz tartozik. A gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendben tartását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodásukat, igényességük kialakulását szolgálja. A testápolással kapcsolatos feladatok a kicsiknél páros jellegűek és intimek az óvónő és a gyermek között (WC-re kísérés, orrfújás, fogmosásstb.)

A kezdeti (beszoktatás) időszakban a kapcsolatfelvételre irányulnak, majd a tevékenység megtanítását segítik. Óvodapedagógusaink a – feladat jelentősége miatt – aktívan közreműködnek a testápolási szokások kialakításában, alkalmazkodva a gyermekek egyéni igényeihez, otthonról hozott szokásaihoz. Az önálló testápolás lehetőségét az óvodába lépéstől biztosítjuk, de mindaddig végezzük velük együtt az egyéni fejlettségtől függően a teendőket, amíg nem biztosak a napi élethez szükséges tevékenységek, szokások elvégzésében, sorrendjében. A segítség azt is jelenti, hogy a tevékenységet szóbeli magyarázattal is kísérjük. Cselekvéses beszélgetés közben megismerik a testápolást szolgáló eszközöket és azok használatát. Öltözködés: a gyermekek megfelelő öltözködéséről való gondoskodás elsősorban a szülők feladata. Az öltözködés védekezés az időjárás hatásai ellen, de fejleszti a gyermekek ízlését, önállóságát is. Az öltözködés gyakorlásával a gyermek tapasztalatot szerez az öltözködés sorrendjéről, és arról, hogyan könnyebb a végrehajtás. Mindezeket a tevékenységeket az óvodapedagógusok segítségével, magyarázata, útbaigazítása kíséri. Óvodánkban a csere cipő használata kötelező. Pihenéshez pizsamát és a testnevelés foglalkozáshoz tornaruhát kérünk a szülőktől. Minden gyermek számára javasoljuk váltóruha benntartását is.

Pihenés: az alvás az óvodás gyermek napirendjében fontos szerepet kap. Az óvodapedagógusok mesével, énekkel, furulyaszóval altatják el a gyermekeket. A kisgyermekek otthonról hozott ágyneműben, pizsamában pihennek. A napirendben meghatározott ideje van az alvásnak. A gyermekek alvási szokásait tiszteletben tartjuk. Apróbb tárgyak, kendők behozhatók, mert szükség esetén segítik a nyugodt pihenést. Az alvásidő alatt – ami kb. 13 órától tart – az óvodában csendnek és nyugalomnak kell lenni. A nagycsoportos korú – már rendszeresen nem alvó – gyermekeknek lehetőséget biztosítunk a pihenés megrövidítésére. Csendes könyvnézegetéssel, rajzolgatással, asztali játékkal töltik az idejüket az ébresztésig.

Az edzés fontos tényezője az egészség megőrzésének. A mindennapi élet keretén belül folyó edzés a gyermeknek a különböző ingerekhez való fokozatos szoktatását jelenti. A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermek testi edzettségét. Elsősorban óvodánk udvara kínál ebben a tekintetben jó lehetőségeket: játék, szabadban való mozgás, munka, testnevelés. Lehetőségeinket figyelembe véve igyekszünk olyan esztétikus, gazdag mozgástevékenységet biztosító környezetet kialakítani, mely kedvezően befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának alakulását. A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. A sokféle mozgáslehetőség, – melyet programunkban biztosítunk – kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését. Hozzájárul a légző és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. Elősegíti a harmonikus testi-lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészség megővését. Megfelelő terheléssel, az aktivitási szintek változtatásával a testi képességek fejlődését segítjük. Udvarunk alkalmas arra, hogy a téli időszakban is sok időt tölthessünk a szabadban: lehet szánkózni, csúszkálni, hógolyózni, futkározni. A víz edző hatása jól ismert. Meleg nyári időben, a szabadban locsolhatnak, pancsolhatnak a gyermekek.

Egészségfejlesztés és egészségmegőrzés: az átfogó testi, lelki és szociális jólét eléréséhez szükséges, hogy mind az egyesek, mind a csoportok az alapszükségeiket kielégíthessék, vágyukat, reményeiket megvalósíthassák, és környezetükkel bánni tudjanak, meg tudják azt változtatni. Ebben az értelemben az egészséget a mindennapi élet lényeges részeként értelmezzük, és nem, mint elsődleges életcél. Az egészségnevelési eljárásai során az óvodapedagógusok az elsődleges prevenció kompetencia- körében tevékenykednek. Nem különálló pedagógiai feladatként, hanem a mindennapos gondozó - nevelőmunka elválaszthatatlan részeként valósítják meg. Az egészséges életmódra nevelés –mint kiemelt nevelési terület- speciális tartalmakat és feladatokat is jelent számunkra, melynek során arra törekszünk, hogy pozitív tartalommal, segítő, támogató módszerekkel döntési alternatívákat, javaslatokat ajánljunk fel az adott élethelyzetre vonatkozóan.

Az erdei kirándulások komplex hatása miatt az év nagy eseményei. A várostól távol, csodálatos természeti környezetben vagyunk együtt. Az erdő, a víz, a rét élővilágával ismerkedünk vadász, madarászsegítségével.

Az óvoda orvosával és védőnőjével a kapcsolatunk szervezett a látogatások rendje összehangolt. - Konduktor, logopédus korrekciós munkája itt helyben biztosított.

Speciális gondozó, prevenció és korrekciós testi-lelki nevelési feladatok ellátását speciális szakemberek bevonásával, a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve oldjuk meg. Ez a gyermekek és a családok korrekt, széleskörű ismeretfeltételezi.

Érzékenyen figyeljük a társadalmi változások környezetünkre gyakorolt hatásait. Hány gyermek él lakótelepen, a szülők elfoglaltsága, a szenvedélybetegségek, a születések száma, a családok összetartó ereje, szokásaik, életvitelük, a tolerancia megléte vagy hiánya, az esetleges családi bántalmazások, durvaságok mind-mind prevenciót, kompenzációt, beavatkozást, innovációs feladatokat jelenthetnek.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása. (Szelektív hulladékgyűjtés, természetvédelem)

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- a gyermekekben kialakul az igény a korszerű táplálkozásra
- a testápolási szokásoknak megfelelően a gyermekek teljesen önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésűlködnek.
- a tisztálkodási eszközökre vigyáznak, helyére teszik azokat. A papír- zsebkendőt önállóan használják.
- önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, önállóan töltenek vizet a kancsóból,
- esztétikusan terítnek, kulturáltan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát, kést. Étkezés közben halkán beszélhetnek.
- teljesen önállóan öltöznek, a ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket bekötik, befűzik
- ruhájukat összehajtva helyére teszik
- a környezetüket igyekeznek rendben tartani
- ügyelnek saját külsejükre, melyben megjelenik a szépre, jó ízlésre törekvés
- életkoruknak megfelelően erősek, edzettek, egészségesek

2.2 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI, AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az óvodás korú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

A közösségi és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül, a csoport normái alapján.

„A gyermek a miénk is, az enyém, a tied, mindannyiunké” - írta Hermann Alice. Vagyis

nemcsak a szűkített környezet az édesanya, az édesapa, a nagyszülők – a család – felelős azért, hogy milyenné formálódik, nevelődik a gyermek, hanem én is, te is, mindenki, aki emberek között él. Hiszen tudjuk, hogy a kisgyermek hatalmasra nyitott szemmel, füllel, szívvel él a világban. És azt, hogy milyen szemmel, füllel, szívvel látja és fogja látni, rajtunk múlik felnőtteken, és a család mellett elsődleges helyen rajtunk óvónőkön. Éppen ezért az érzelmi, szocializációs nevelés az óvodánkban különösen nagy hangsúlyt kap, ez az alapja minden további munkánknak is.

Kiindulópontunk, hogy minden fajta társadalmi beilleszkedés alapja a CSALÁD. Ezért tudatosan törekszünk arra, hogy egész nevelőmunkánkat áthassa az őszinte, partneri együttműködés a szülőkkel, s így együtt tudjuk segíteni a gyermekeket és egymást is a nevelőmunkában. A kisgyermek számára minden, amit a családban, az óvodában tapasztal, a felnőttek magatartása, erkölcsi arculata az ő számára példa, modell lesz. A gyermek érzelmi kiegyensúlyozottsága, biztonságérzete, szocializációs magatartása szorosan összefügg a családi otthon, óvoda légkörével. Ezt a légkört alakítja a szülők egymáshoz és a gyermekhez fűződő viszonya, maga-tartása, stílusa és a konfliktus helyzetek megoldása.

A 3-7 éves – óvodáskorú – gyermek jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. A személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlenek tartjuk, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör, barátságos, otthonos életkörülmények vegyék körül. Családi légkörben a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése a társaihoz és a felnőttekhez.

Lehetőségeinkhez képest a fenti kritériumoknak megfelelő csoportszoba kialakítása a célunk. Különösen a kicsiknek fontos, hogy legyen olyan hely, „kuckó” ahová elbújhatnak, egyedül lehetnek „pihenhetnek”, ha szükségük van rá.

A családiasságot, a „mi csoportunk” a csoporthoz tartozás érzését erősítjük azzal, hogy minden csoportnak „neve” van, hagyománya, szokásrendszere, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít.

Az otthonosság érzését segíti elő, hogy minden gyermeknek saját „tároló-hellyel” rendelkezik, ahová rajzait, játékait, kincset helyezheti.

A szocializáció folyamatában az óvodai csoport az első olyan közösség, ahol céltudatos, folyamatos, szervezett szokások, tevékenységek irányítják, segítik a gyermeket a közösségi élet jellegzetességeinek a megismerésében, elsajátításában. Eddig ismeretlen, új környezet, új arcok, új hangok, új szokásrendszer vár minden kisgyermekre. Ezért a beszoktatás időszaka meghatározza a gyermekek óvodához kialakuló érzelmi kötődését. Ennek ismeretében az új ovist felvétele után az óvónénik meglátogatják otthonukban. Barátkoznak a leendő kis

óvodással, s közben a családdal ismerkedve tájékozódnak:

- a kisgyermek családban elfoglalt helyéről
- szülők neveléssel kapcsolatos elveiről, gyakorlatáról
- családi légkörről (nyílt, barátságos, zárt,)
- a problémák kezeléséről, stb.

A gyermekek intézményünkbe érkezve a szüleikkel együtt ismerkednek az óvodával. Olyan hosszú időn keresztül, ameddig ez szükséges, oly módon, hogy a szülők egyre kevesebb időt töltenek bent. A befogadási idő természetesen a család igényétől és lehetőségétől is függ. A gyermeknek a szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülők megismerhetik az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, szokásokat.

Az óvodába érkezést nemcsak a családlátogatás, de a szülői értekezlet és egy írásos tájékoztatás is megelőzi. Az értekezleten megismerkednek a szülők valamennyi óvónővel, a napirenddel, néhány általános tudnivalóval. Itt beszélnek meg a befogadás ütemezését és általában kiválasztják a kisgyermek jelét is.

A befogadási idő nagy része alatt mindkét óvónő bent van a csoportban függetlenül a későbbi munkaidő beosztástól. Sok apró kis játékkal (mondóka, vers, ringatók, mese) kedveskedik az óvónő a gyermekeknek. Már a beszoktatási időben is a kialakítandó szokásoknak megfelelően végzik a gyermekek mindennapi tevékenységeiket, sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékosan, figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, fejlettségi szintjét, tempóját. A családi légkör kialakítását segíti, hogy a gyermekek behozhatják kedvenc játékukat, apró, saját kis tárgyaikat, amihez ragaszkodnak.

A sikeres befogadás megfelelő alapot teremtett a 3-7 évesek szocializációjának tudatos, szakszerű kialakítására, irányítására. A gyermek „én-központúsága” alapján elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az óvodai csoportok kiváló lehetőséget teremtenek arra, hogy a gyermekeket a különbözőségek elfogadására, egymás tiszteletére nevelje.

Nagy fontosságú a gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése. Teret enged a gyermek önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi dolgozójának viselkedése, kommunikációja, bánásmódja.

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban.

Bizalmuk, biztonságuk kialakulását segíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvónőnek, aki irányítója, s egyben társa is a gyermekeknek. Az óvónő személye ugyanúgy, mint a szülőké, modell a gyermek szemében és magatartása, szavai serkentik, vagy gátolják a gyermekek közösségi érzésének kialakulását. Az óvónő értheti meg a gyermekeket igazán, aki szeret a gyermekek között lenni, szereti őket, szeret játszani, bele tudja magát élni a gyermekek helyzetébe, tud velük együtt örülni.

Ennek alapja a feltétel nélküli szeretet, korlátokkal együtt. A korlátokat úgy szabjuk meg, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

Az a gyermek képes másokhoz alkalmazkodni, másokért tenni, aki jól érzi magát a csoportban, mert megkapja a támogatást személyiségének kibontakoztatásához, pozitív énképének formálódásához, erkölcsiségének erősödéséhez.

Az óvodapedagógus feladatai:

Nevelésünk akkor hatékony, ha az óvónő az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

- a legfontosabb érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig
- fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeket már az óvodába lépéskor kedvező hatások ériék
- az óvoda alkalmazottai és a gyermekek pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze
- az óvoda engedjen teret a gyermekek önkifejező törekvéseinek, segítse erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának kialakulását
- a szokás és normarendszer megalapozásával segítjük a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség és akaratának, önállóságának, szabálytudatának fejlődését.
- pedagógiai hatásokon keresztül igényes, következetes, ám rugalmasan kezelt szokás és normarendszert alapozunk meg
- építünk a gyermekek nyitottságára, ezzel elősegítjük, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, tisztelje és becsülje azt
- a nemzeti ünnepeinkre való készülődéssel és azok méltó megünneplésével formáljuk a gyermekek nemzeti identitását
- az egyházhoz kapcsolódó ünnepek (advent, karácsony, húsvét) megtartásával a keresztény

kulturális értékeket mélyítjük

- a szűkebb és tágabb környezet megismertetésével kialakítjuk a szülőföldről való kötődést és a nemzeti identitás tudatot, hiszen mindez a családhoz való kötődés alapja a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek (óvodapedagógus, dajka) pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok kialakulása érdekében.
- nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy a gyermekek különböznek egymástól
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében működjön együtt a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel
- a felnőtt próbálja megérteni – elsősorban érzelmileg – a gyermeket
- gyermekek mágikus képzeletét igyekszünk bevonni a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába (a bábok ehhez kiválóak)
- a felnőtt a gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot biztosít a határok pontosmegjelölésével
- a gyermek jobban alkalmazkodik, ha részt vesz a szabály alkotásban
- az óvónők segítik a gyermekbarátságok kialakulását, úgy formálva, hogy a közösség többi tagjához is kapcsolódjanak (ne csak a barátokat fogadják be)
- a felnőtt minden gyermeket arra bátorít, hogy belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor az óvónő minél többször mutassa ki elismerését a legkisebb elmozdulás, fejlődésláttán
- agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni kell
- a felnőtt-gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazás jelenik meg, éreztetve a gyermek iránti megbecsülést, megértést
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében az óvónő működjön együtt a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel
- nem alkalmazzuk a megbántást, hibáztatást, kioktatást, tilos a gúny, cinizmus, megszégyenítés
- a felnőttek felhasználják a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor oldja a feszültséget, görcsösséget. Óvónőink nagy figyelemmel kísérik a gyermekek társas

viselkedését, a vizsgálat eredményeit a gyermekek személyi dossziéjában rögzítik

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ragaszkodnak óvodájukhoz, a felnőttekhez, gyermekekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra
- a gyermekeknek igényévé válik a viselkedés és helyes cselekvés szokásszabályainak a betartása
- a felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak, együtt éreznek a közösség tagjaival (különbözőségek elfogadása), konfliktus helyzetekben társaikkal egyezkednek
- konfliktushelyzetekben társaikkal egyezkednek
- érdeklődnek társaik, barátaik iránt, számontartják egymást. A csoportba érkező új gyermeket szívesen, szeretettel fogadják
- ismerik saját képességeiket, tudják értékeiket, de meg tudják fogalmazni hiányosságait
- igyekeznek legyűrni a felmerülő akadályokat, éretté válnak az iskolába lépésre.

2.3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS- ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az óvodai anyanyelvi és értelmi fejlesztés, nevelés komplex folyamat, amely nevelésünk egészében jelen van.

Változatos formában, komplex módon, sok beszélgetéssel, játékkal, a spontán helyzeteket is kihasználva gazdagítjuk, kreatívabbá formáljuk óvodásaink kifejezőkészségét, szókincsét, verbális alkotókészségét.

Az értelmi képességek fejlesztését a gyermekek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, - mint életkori sajátosságára, - valamint meglévő tapasztalataikra, élményeikre és ismereteikre építve biztosított változatos tevékenységekben valósítjuk meg. További feladataink: a gyermekek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismeretének rendszerezése, különböző élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek fejlesztése.

Célunk: Olyan gyerekek nevelése, akik szabad önkifejezésre képesek, meg tudják fogalmazni élményeiket, tapasztalataikat, kialakul tanulási vágyuk, képességük, kreatív személyiségük.

Az életkoruknak megfelelő beszédészleléssel, beszédmegértéssel, kifejezőképességgel rendelkezzenek.

A gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen – érzékszerveit foglalkoztató – tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosításával, kreativitásának erősítésével a kognitív képességek fejlesztése.

A gyermek számára biztonságos, inger gazdag környezetet teremtünk, ahol lehetőséget biztosítunk, hogy kibeszélje magát. Az óvónő kérdéskultúrájával beszédre, gondolkodásra készíti a gyermekeket. Kérdéseire folyamatosan választ kap, szabad önkifejezési vágyát érvényesítheti. Körültekintő odafigyeléssel további beszélgetésre ösztönözzük a gyerekeket.

Spontán és tervezett helyzetek (beszélgető kör, önálló mesemondás) kialakításával segítjük gondolatainak kifejezését. Pozitív mintaadással és szabályközvetítéssel (javítgatás elkerülésével) fejlesztjük beszédkultúrájukat.

A beszédfejlődésben lemaradt gyermekek fejlesztését szakképzett logopédus végzi.

A játék során ismerkedik az őt körülvevő világgal, a tárgyakkal, az anyagok tulajdonságaival, matematikai tartalmú tapasztalatokat szerez és gyakorolhatja azokat. A matematikai játékokban nyújtott helyzetekben a gyermekek elmondják észrevételeiket, megfogalmazzák kérdéseiket. A játékok során fejlődik a számfogalom, a téri, időbeli viszonyok megítélése, szimmetria és szerialitás.

Az ábrázoló tevékenység során a környező objektív világ érzékelési síkon válik a kisgyermek számára megfoghatóvá.

A mesehallgatásközben alapvető gondolkodási műveleteket végeznek a gyermekek (összehasonlít, ítéletet alkot, analizál) a mondóka, vers elsajátításakor emlékezetük fejlődik.

A zenei nevelés során a gyermekeknek fejlődik, alakul figyelmük, emlékezetük, térbeli tájékozódásuk.

A mozgás tevékenységek során a beszéd értés kap nagy szerepet, mert csak az a gyerek tudja a gyakorlatot végrehajtani, aki ismeri a szakkifejezések jelentését. Fejlődik a testséma, a koordinációs képessége és a keresztcsatornák működése.

Az értelmi nevelés további feladatai, egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi **képességek** (érezékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitás fejlesztése.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek anyanyelvi és értelmi fejlesztését, nevelését elsősorban változatos tevékenységekben, a játékban és életszerű helyzetben nyújtott tapasztalásos, érzékszervi élményeken keresztül valósítjuk meg.
- A gyermekek értelmi képességeinek fejlesztése / érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezet, képzelet, figyelem, akarat, gondolkodás/.
- Szabad önkifejezés, közlési vágy, kapcsolatteremtési készség elősegítése.
- A gyermekek kommunikációs, metakommunikációs képességének fejlesztése.
- Szókincsbővítés, alapozó funkciók megteremtése.
- Anyanyelvi játékokalkalmazása.
- Sokoldalú tapasztalatszerzés lehetőségeinek biztosítása
- Mindennapos mesehallgatás biztosítása, bábszínház, könyvtár, színvonalas előadások látogatása.
- Differenciált, egyéni képességek szerintifejlesztés.
- Egyéni adottságok, hajlam, rátermettség, kiemelkedő képesség felfedezése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyermekek az oldott, elfogadó környezetben, bátran, szívesen beszélnek
- Befogadók, érdeklődők, másokat is képesek meghallgatni
- Gondolataikat, érzéseiket, élményeiket mondatokban tudják kifejezni, elmondani
- Kérdéseiket bátran, nyíltan megfogalmazzák
- Motiváltak a problémahelyzetek megoldására
- A környező világot reálisan érzékelik,
- Képesek összpontosított figyelemre
- Kíváncsiak, nyitottak, tudásvágyuk kialakult
- Képzeletük gazdag, élénk
- Az elemi gondolkodási műveletek, matematikai műveletek végzésére képesek

3. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

A Dorogi Petőfi Sándor Óvodában teljes napi nyitvatartás esetén gyermekcsoportonként két főiskolát végzett óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens látja el a nevelőmunkát. A két nevelő az „átfedési időt” a gyermekek között gazdag játéktevékenységbe ágyazott élménynyújtásra, beszélgetésekre, egyéni bánásmódra, érzelmi nevelésre, megfigyelésekre, differenciált és speciális képességfejlesztésekre fordíthatja.

Elvárásunk, hogy az óvodapedagógusok, pedagógiai asszisztensek tudjanak együtt tervezni, képesek legyenek összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési módszereiket, gyakorlatukat egyeztetni. Az óvodapedagógusok gondoskodnak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek megfigyeléséről, felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról, az eredmények rögzítéséről. Kiemelt jelentősége van a családok megismerésének, a szülők tájékoztatásának, a jó kapcsolat fenntartásának. Óvodánkban a nevelés homogén, részben osztott és vegyes csoportokban történik.

A gyermekek csoportba való elhelyezését befolyásolja:

- a gyermek életkora
- a jelentkezők száma
- az óvodapedagógusok pedagógiai koncepciói, módszerei
- a lehetőségekhez mérten figyelembe vesszük a szülők kérését (pl.: testvérek egycsoportban)

3.1 SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Változó világunkban a pedagógus személyisége megkívánja a komplex, rugalmas látásmódot, így az új dolgok iránti elfogadáshoz a bátor, kezdeményező, kipróbáló, új iránt fogékony személyiség megléte szükséges. A nevelőmunka középpontjában a gyermek áll, kulcsszereplő az óvodapedagógus, akinek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekeink számára. Személyisége, viselkedése, szakmaisága fontos feltétele az óvodai nevelésünknek. A gyermek szeretetszükségletét kielégíti, mellyel számára biztonságérzetet nyújt. Megértő, türelmes, érzelmileg elfogadó partneri szerepet töltünk be az együttnevelésben.

Nevelő munkánkat érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkörben végezzük, építve a szülők bizalmára és együttműködésére.

A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő csoportban dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák az nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit. Lehetőséget kell teremteni, hogy a gyermekek megismerhessenek más kultúrákat, és idegennyelveket is.

Óvodapedagógusaink a gyermek szükségleteinek, a szülők elvárásainak, igényeinek figyelembevételével kiemelten kezelik a mozgásfejlesztést és az anyanyelvi képességek fejlesztését.

Törekszünk, hogy a világra rácsodálkozni tudó, a környező világot ismerő és óvó, testileg és szellemileg egészséges gyermeket neveljünk, figyelembe véve és elfogadva különbözőségüket és egyéni fejlődésiütemüket.

Követelményünk és elvárásunk, hogy előítéletektől mentesen közeledjünk a különböző kultúrájú családokhoz.

Figyelembe vesszük a gyermeki esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód biztosításának követelményét. A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez speciálisan képzett szakemberek közreműködését vesszük igénybe.

A dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük, egyike a gyermeket nevelő felnőtteknek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre.

Nevelőmunkánk során a dajka és az óvodapedagógus tevékenységét összehangoltá kell tennünk. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseiről, módszereiről. A pedagógiai programnak megfelelően kell tevékenykedniük. Az együttműködés, a munkamegosztás tudatos folyamat. A nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája elengedhetetlen a feladataink megvalósításához. / óvodatitkár, udvaros/

Évek óta fontosnak tartjuk az önképzést, és a továbbképzést. Irányultságát a szakmai elvárásoknak, partneri igényeknek megfelelően határozzuk meg.

Felsőfokú végzettségű óvodapedagógus/konduktor	9 fő
Pedagógiai asszisztens	5 fő
Pedagógiai munkát segítő dajka	7 fő

Óvodatitkár	1 fő
Takarítónő	1 fő
Összesen	23 fő

Óvodapedagógusaink, a köznevelési törvénynek megfelelő végzettséggel rendelkeznek: 1 fő tanító-óvodapedagógus, 9 fő óvoda pedagógus diplomával , 1 fő szociálpedagógus, aki jelenleg végzi az óvodapedagógus főiskolát, 1 fő konduktor óvodapedagógus. rendelkezik. Gyermekcsoportonként: 2 fő óvodapedagógus, 1 fő dajka látja el a gyermekeket.

3.1.1 INTÉZMÉNYÜNK SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSAI

Nevelési időben szervezett térítésmentes szolgáltatások

Logopédia: Speciális fejlesztés – elsősorban nagycsoportos korú – beszédhibás gyermekek részére: heti 4-4 órában

Gyógytestnevelés: szakképzett konduktor korrekciós tevékenysége – elsősorban nagycsoportos korú – erre rászoruló gyermekek részére heti 1 órában.

Nevelési időn túl szervezett térítésmentes szolgáltatás.

Hitoktatás: Tiszteletben tartjuk a szülők világnézeti, vallási meggyőződését. A szülők igényei alapján lehetővé tesszük, hogy a gyermekek heti egy alkalommal hittanoktatásban vegyenek részt.

3.2 TÁRGYI FELTÉTELEK

Az óvoda tárgyi feltételei (eszközei, berendezése stb.) a helyi viszonyokat figyelembe véve jónak mondható. Az eszközök, tárgyak kiválasztását elsősorban a következő tényezők befolyásolják:

a./ A kisgyermeknek a legjobbat kell adni, az életkori sajátosságainak megfelelően neki kiváló minőség jár.

b./ A program fő célkitűzése: az egészség megőrzése, **egészséges életmód kialakítása**, ehhez kapcsolódva a **természet szeretetére nevelés** megvalósítása, valamint a **zenei nevelés**.

c./ A kisgyermekeket sikerélményhez juttatni, ismereteit, képességeit bővíteni, fejleszteni, kreatív, dönteni tudó, a nehézségeken, akadályokon úrrá levő személyiséget alakítani csak akkor lehet eredményesen, ha a gyermek rendelkezik az ehhez szükséges megfelelő mennyiségű és minőségű eszközökkel. Ezért nem mindegy, milyen játékokkal játszik a csoportszobában, hogy ábrázolós eszközei milyenek (még az „ügyetlenebb” kisgyermek is örömmel tevékenykedik, és sikerélményhez jut egy szép telt színű, jó minőségű zsírkrétát használva.) Feltételezhetően élete folyamán gyakran kerül olyan élethelyzetbe, hogy választani kell, s csak akkor tud helyesen dönteni, ha megismerte az értéket, a minőséget. A gyermekben akkor alakul ki saját magával és környezetével szembeni igényesség, ha nap, mint nap ilyen minőségű értékrend veszi körül.

d./ A program hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított, pl. csoportszoba, megfelelően berendezett udvar, elegendő játéktér, kiváló mozgásfejlesztő játékeszközök, életkoruknak megfelelő berendezési tárgyak, hangszerek,

Pedagógiai programunk kidolgozásakor törekedtünk arra, hogy meglévő felszereltségünk mellett megvalósítható legyen. A tárgyi feltételek megléte szükséges a munkánkhoz, a fejlesztés, korszerűsítés állandó feladatunk. A nevelésünk alapja **a szeretet**.

3.3 HETIREND, NAPIREND

A **hetirend** a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugodt légkört teremti meg az óvodai csoportban. A hetirend és a napirend biztosítja a szokásrendszer segítségével a gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődését, és lehetőséget nyújt az óvodások

napi életének megszervezéséhez, melyet az egész nap folyamán óvodapedagógus irányít. Figyelünk arra, hogy minél rugalmasabb és alkalmazkodóbb heti rendet állítsunk össze. Jusson idő a gyermeki tevékenységek, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására. A rugalmasság a helyzethez való alkalmazkodást segíti elő, hogy a heti rend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

Szabadon dönthetünk abban a kérdésben, hogy a komplexitás keretében mely tevékenységeket és szervezeti formákat választjuk a gyermekek fejlesztése érdekében az egyes napok folyamán.

A heti rend életkortól függően naponta biztosítja a tervezett és rendszeres mozgásfejlesztést. A keret és az időtartam változó, szervezhető kezdeményezett, vagy kötött formában. Heti 1 alkalommal minden korosztály számára kötelező a testnevelés foglalkozás. Mozgásfejlesztő szabályjátékokat a mindennapos testnevelés keretein belül a gyerekek részképességeinek fejlesztésére törekedve szervezünk.

A felajánlott, választható műveltségtartalmat, integráló tevékenységet úgy alakítjuk, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség a művészeti tevékenységekre, amelyek a szabad játék keretein belül szervezhetők.

A **napirend** biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott óvodai környezet megteremtését. Lehetővé teszi a szabad levegőn való tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenység szabad kibontakoztatását. A gyermek fejlődését biztosító feltételek az együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perc) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg, melyet a csoport fejlettségi szintjének megfelelően tervezünk.

A napirenden belül a legtöbb időt a játék kapja. Mindez biztonságot jelent a gyermek számára. A napirend igazodik a célokat szolgáló feladatokhoz, figyelembe veszi egy-egy csoport szokásait és igényeit.

Időtartam	Tevékenységek
5 ¹⁵ - 7 ³⁰	Közös gyülekezés, korán érkezőknek pihenés, alvás biztosítása, személyes percek, szabad játék
7 ³⁰ -tól 9 ⁰⁰ -ig	Folyamatos tízórai, testápolás, szabad játék
9 ⁰⁰ -tól	Mozgásfejlesztés (kötelező, vagy kezdeményezett) Választható, vagy kötelezően választható tevékenységek Folyamatos szabad játék
10-től 11 ³⁰ -ig	Játék és mozgás a szabadban,
11 ³⁰ -tól 12 ³⁰ -ig	Tisztálkodás, ebéd
12 ³⁰ -tól 15 ⁰⁰ -ig	Testápolás, pihenés, folyamatos felkelés, uzsonna
15 ⁰⁰ -tól 16 ³⁰ -ig	Szabad játék

3.4 AZ ÓVODAI NEVELÉS TERVEZÉSE

Minden gyermek saját képességszisztemének figyelembevételével nevelhető, fejleszhető. Differenciált, egyénre szabott nevelés elve alapján tervezzük a képességek és a tehetség fejlesztését szolgáló tevékenységeket, munkánkat.

A tevékenység tervek számítógépen készülnek, az elkészített táblázatokat gépírással töltjük ki. A jegyzőkönyvek, a jelenléti ívek események fotói, vagy az elkészített ajándékok, vagy azok rajzai csatolhatóak.

Egy adott időszak tervét gépelt formában a falújságra helyezzük el, amelyből a szülők tájékozódhatnak a gyermekeiknek felajánlott tevékenységekről minden ciklus elején.

A jól átgondolt, egymásra épülő tervezés fokozatosan az eredményes óvoda- iskola átmenet támogatására irányul.

A gyermekek fejlődésének nyomon követésére saját dossziét hozunk létre, amely tartalmazza anamnézisét, fejlődési ütemét, szakvéleményeket, fejlesztési tervet. Az év elején készített helyzetelemzésnek, ill. a személyiséglapon rögzített fejlettségi szintnek kell alapot adnia a gyermek differenciált fejlesztéséhez.

3.5 *HAGYOMÁNYOK, ÜNNEPEK*

Minden alkalmat igyekszünk megragadni az ünnepek megtartására, hisz az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepei érzelmi átélésre, gazdagon motivált tevékenységre biztosítanak lehetőséget. A hagyományok egy fontos része kizárólag a gyermekcsoportban kerül kialakításra (pl. születésnapok, közös készülődés a különböző eseményekre, ünnepekre, kirándulások).

Más részük az egész óvodára kiterjedhet (pl. óvónők bábjátéka, Márton nap, gyermeknap, közös óvodai kirándulás).

Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, ünneplő ruhás felnőttek, gyermekek, ünnepi ételek

Ünnepeljük:

- a gyermekek születésnapját (csoportonként egy hónapban egyszer)
- Márton napot (szülőkkel együtt lámpás felvonulás az óvodakörnyékén)
- a Mikulást (Minden gyermeket a saját csoportjában látogatja meg a délelőtti folyamán. Csomagot hoz és egy kevés újjátékot)
- a karácsonyt (nem hozzuk előre, Szenteste december 24-én van. Szinte egész hónap a készülődés: mézeskalácsot sütünk, adventi gyertyát gyújtunk, meglepetéseket készítünk, óvónői koncert, közös éneklés és bábelőadással ünnepelünk)
- farsangot (jelmezes mulatozást szervezünk az óvodában.)
- a Húsvétot (a nyuszi az ünnepek utáni locsolkodás idején jön, előtte hímes tojásokat készítünk)
- Március 15-ről közösen emlékezünk meg a Petőfi szobornál
- anyák napjára verset tanulunk, ajándékot készítünk, és a csoportszobában –meghitt hangulatban– átadjuk az ajándékot az édesanyának, nagymamának).
- gyermeknapot az egész óvoda közösen ünnepli (óvónők báboznak, hangversenyt szervezünk közös családi játékokat, versenyt tartunk az udvarunkon)
- ballagást tartunk (ilyenkor meghívjuk a szülőket, az egész családot.), ezt az alkalmat használjuk fel az iskolába menők elbúcsúztatására is

Ünnepeinken a felnőttek és a gyermekek meghittebb együttléte másfajta viselkedést jelent. A gyermekek viselkedéskultúráját alakítja, értékeket őriz, hangulatával az érzelmekre hat. Ha az ünnepeken a gyermekeket körülvevő felnőttek magatartása, és az ünnep jelképei hitelesek a közös élmények mély érzelmi nyomot hagynak

4. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

CSALÁD

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, kiegészíti azt. A kettő összhangjára való törekvés, az óvoda folyamatos együttműködése a szülőkkel a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele. A szülőket nevelőpartnernek tekintjük, ismertetjük velük nevelési felfogásunkat, programunk célját, feladatát. Hisszük, hogy a szülő tud a legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri a legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, ő szereti a legjobban, viszont az óvónőnek van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, mely alapján hathatós segítséget tud nyújtani a gyermekek nevelésében. A gyermek egyéni fejlődéséről folyamatosan konzultálunk a szülőkkel, fontosnak tartjuk a hiteles tájékoztatást, előremutató segítséget.

Arra törekszünk, hogy emberi magatartásunkban, szakmai felkészültségünkben egyaránt példamutatók legyünk.

Alapfeltételeink:

- a nevelésben az óvoda ismerje el a család elsődlegességét, tisztelje a szülőt
- az óvodapedagógus fogadja el a szülőt még akkor is, ha a gyermeknevelésben súlyos hiányosságokat tapasztal
- kapcsolatában éreztesse az őszinte „odafordulást” az empátiát és segítő szándékát addig a pontig, amíg a szülő ezt képes elfogadni
- a kapcsolat épüljön a tapintatra és mélyüljön el a közös programok együttes tevékenységei alkalmával
- az óvodapedagógus ismerje és fogadja el a család szokás-, szabályrendszerét, s tapintatosan befolyásolja az életmód jó szokásainak alakításában
- a szülő tájékozódjék, az „Ép testben, ép lélek” programról, mielőtt dönt, hogy vállalhassa normarendszerét. Ehhez az óvoda segítséget nyújt.

A kapcsolattartás formái:

- beiratás: az első személyes kapcsolat felvétele összevont és csoport szülői értekezleten
- családlátogatások
- egyéni beszélgetések
- napi érintkezés
- nyitott óvoda: a szülő előzetes megbeszélés alapján bármikor bejöhethet
- szülői értekezletek
- fogadóórák, nyílt napok
- közös ünnepek: gyermeknap, évzáró, betlehemes játék
- gyermekműsorok, sportvetélkedők, kirándulások
- szülői közösség
- faliújság

Sikertényezők:

- őszintébb, kreatívabb együttműködés
- a család és az óvoda jó kapcsolatából eredő együttnevelés megvalósulása a közös célok elérése érdekében
- a szülőkkel, mint közvetlen partnerekkel az egyenrangú nevelőtársi kapcsolatra támaszkodva a problémák őszinte feltárása
- rendszeres vélemény feltárás az együttműködés folyamatjellegének megőrzését biztosítja
- a jogok és a kötelezettségek oldaláról is továbbfejlesztjük
- az együttműködést

BÖLCSŐDE

Néhány hozzánk beiratkozó kisgyermek bölcsődébe is jár, ezért a zökkenőmentes átmenet érdekében rendszeres, jó kapcsolatra törekszünk.

Figyelünk a bölcsőde nevelőmunkájára, elért eredményeire építünk. A városnak csak egyetlen ilyen intézménye van, az összes bölcsődébe járó kisgyermeket ők nevelik nagy szeretettel, szakértelemmel. Tisztelettel és megbecsüléssel vagyunk egymás munkája iránt.

ISKOLA

Az óvoda iskola kapcsolattartásban arra törekszünk, hogy az iskola megismerje azt a szándékunkat, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően úgy neveljük, fejlesztjük, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtők legyenek, és legyenek képesek az iskolai tanulmányok megkezdésére. Fontosnak tartjuk, hogy az átmenetet minél zökkenőmentesebbé tegyük.

Egyéb kapcsolataink:

- Fenntartó – Dorog Város Önkormányzata: a törvényességnek, a fenntartói elvárásoknak, és a helyi szabályozóknak megfelelően
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem, szoros együttműködés a hallgatók képzésében.
- Dorog Város kulturális intézményei
- Szakszolgálatok: Óvodánk jelzésére szakmai segítséget nyújtanak a részorulóknak
- Híd Család- és Gyermejköltségi Központ: Kapcsolattartás a jelzett problémákra, együttes megoldás keresés

Az együttműködés formái:

- az iskolai nevelőkkel szakmai kapcsolatok ápolása, érdeklődés egymás munkája, problémája, eredményei iránt
- kölcsönös látogatások, tapasztalatgyűjtés: az első osztályosokat meglátogatjuk az iskolában,
- részt veszünk egymás rendezvényein (rajzverseny, sportvetélkedés, jeles napokstb.)
- gyermekek látogatása az iskolában: ismerkednek a tanító nénivel, az iskolai környezettel

KAPCSOLATTARTÁS A TÁRSINTÉZMÉNYEKKEL

Intézmény neve	Feladat	Módja	Gyakoriság	Kapcsolattartó személy	
				intézmény részéről	óvodából
Gyermek- orvos	A gyermekek általános orvosi vizsgálata. Iskolaköteles gyermekek komplex	Személyes találkozás	évente 1-1 alkalom	gyermek orvosok	igazgató
Védőnői hálózat	Személyi higiéné ellenőrzése, szűrő vizsgálatok elvégzése. Veszélyeztetett gyermekek nyilvántartásának	személyes találkozás	Védőnők ütemterve alapján	körzeti védőnők	igazgató
Gyermek-jóléti És Családsegítő Szolgálat	A prevenció, a HH/HHH gyerekek felkarolása és a megfelelő segítség megszervezése.	esetmegbeszélés családgondozókkal	havonta egyszer szükség esetén	családgondozó	gyermek-védelmi felelős
Pedagógiai Szak-szolgálat	Előszűrés a tanköteles gyermekek részére. Logopédiai felmérés. Eredmények egyeztetése. Logopédiai,	Személyes találkozás a gyermekekkel, szülőkkel, óvoda-pedagógusokkal problémák	Szükség Esetén A szűrések	Logopédus	igazgató

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

5.1 JÁTÉK

A játék a fejlődésnek természetes közege, alapvető tevékenységi formája és leghatékonyabb eszköze. A játék legyen az öröm és élmény forrása az érzelmi hatások feldolgozásának lehetősége.

A játék komplex tevékenységforrás, melyet tudatosan felhasználunk a nevelés folyamatában céljaink eléréséhez. A játék, mint domináns tevékenység magában hordja a másik két tevékenység elemeit is (munka, tanulás). Motívuma az öröm, a bánat, a kaland feszültsége, az erő próbálgatása, az önkifejezés és kommunikáció igénye. Olyan körülményeket teremtünk, amelyben a gyermekek fogalomalkotása fejlődik.

Gyermekeink szükségletei, érdekei és igényei szem előtt tartásával törekszünk arra, hogy játéktevékenység közben jól érezze magát.

Gyermekeink a játékban kiélhetik, kipróbálhatják, feldolgozhatják és gyakorolhatják az életben előforduló szituációkat, élményeiket. Ugyanakkor megoldási módot kapnak bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhatnak, kiélhetik szorongásaikat, problémáikat és feldolgozhatják kellemes és kellemetlen élményeiket.

Az óvodapedagógus feladatai:

- tudatos jelenléttel élményszerű, elmélyült játék kibontakoztatása
- a játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- a szűkebb és tágabb környezetből szerzett gyermeki benyomások feldolgozása szabad játékban és játékba integrált tanulás során
- ötletszegény, kevésbé kreatív játék tovább lendítése
- gyermekek beszédképességének fejlesztése a játékban
- gyermeki durvaság, agresszió megakadályozása

A játék feltételei:

- biztosítani kell a kisgyermek számára a választás jogát. Módjában álljon nézelődni, válogatni, töprengeni, végül a számára legvonzóbb tevékenységbe belefogni. Maguk

dönthetnek arról, hogy mit, hol, kivel szeretnének játszani.

- minden gyermek szabadon választhat társakat a játékhoz. Ez magába foglalja a félrehúzódás, egyedüllét lehetőségét is. Ehhez a gyermeknek joga van.
- játékeszközök szabad választása, birtoklása. Az életkori sajátosságokat figyelembe kell venni, ez biztosítja a zavartalan, hosszan tartó játékot (pl. kiscsoportban célszerű több ugyanolyan játék). Az otthonról hozott játékok is a szabad egyezkedés tárgyai. (kivétel a rendkívüli esetek pl. járványos megbetegedés)
- a csoportszobát szabadon használhatják, alakíthatják át a gyermekek. A kreatív tárgyhasználat azt jelenti, hogy a gyermekek részt vesznek a tervezésben, szervezésben, megvalósításban.
- játék elrakás, rendrakás rugalmas kezelése. Vannak olyan időszakok, amikor nem kell befejezni, csak egy időre abbahagyni a játékot (pl. tízórai ideje). Ilyenkor a gyermekek csak a szükséges helyet szabadítják fel, biztosítva ezzel azt, hogy minél több egybefüggő játékidő álljon a gyermekek rendelkezésére az egész nap folyamán.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- a gyermekek képesek szabályokat betartani, a növekvő feszültség és megnyugvás állandó változásai között
- a gyermekek képesek olyan játék helyzeteket létrehozni, amelyeket élményeik alapján ábrázolnak és a szerepek, eszközök kiválasztását is önállóan tudják végezni
- játékukban domináns a szerepjáték, szívesen báboznak, dramatizálnak, szükség esetén barkácsolnak
- egyéni ötleteik alapján képesek bonyolult építményeket létrehozni
- igényükké válik a társakkal való együttműködés, képesek a normák betartására
- beszédük gazdag, kulturált, jól érthető

5.2 A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

Célja: az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. A gyermekek a tevékenységek során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általa fejlődnek.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretben valósul meg.

A játékos tanulás alatt egyéni adottságaikhoz mérten fejlődnek értelmi képességeik: érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, képszerű szemléletes gondolkodás, kreativitás.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás és a felfedezés lehetőségének biztosítása.

A tevékenység célja:

A gyermek kompetenciáinak, készségeinek, képességeinek fejlesztése előzetes tapasztalataira, ismereteire építve, érdeklődési kedvének fenntartása és tanulási vágyának megalapozása.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás (szokásokalakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a cselekvéstanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus feladata:

- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának, érdeklődésének sokoldalú kielégítése

a nap folyamán,

- változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségének biztosítása,
- a váratlan, spontán adódó lehetőségek tudatos felhasználása a gyermekek fejlesztése érdekében,
- a gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségeinek kiaknázása,
- a szervezett tapasztalatszerzés esetén az életkori sajátosságok és egyéni képességek figyelembevétele,
- az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során,
- a gyermekek értelmi képességének fejlesztése,
- a kiemelkedő képességű gyermekek tehetségének felismerése, fejlesztése, részképesség-lemaradás, egyéb tanulási zavarok kiszűrése,
- hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű, SNI gyerekek egyénifejlesztése,
- személyre szabott, pozitív értékelés a tanulás irányítása során.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Olyan képességek kifejlődése, amely pozitív értékek mentén segíti eligazodni, érvényesülni a világban,
- a gyermekek reálisan ismerjék testi, lelki, szellemi értékeiket, de azt is tudják, melyek a hiányosságaik,
- képesek a figyelem összpontosításra, problémamegoldó, kreatív gondolkodásra,
- kialakulnak jártasságaik, készségeik, képességeik, melynek révén az érzelmileg motivált cselekvés gondolkodási szintjéről eljutnak a fogalmi gondolkodásig.

5.2.1 VERSELÉS, MESÉLÉS

Célja: mesélés, verselés élményén keresztül az anyanyelv megismertetése, irodalmi élmény közvetítése, pozitív személyiségjegyek megalapozása, önmaguk elhelyezése a világmindenségben.

Óvodapedagógus feladatai:

- a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása
- a 3-6-7 éves korban kedvelt, jellegzetes formák biztosításával irodalmi érdeklődés felkeltése
- a gyermek nyelvi képességeinek a fejlesztése.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvónők feladata. A Magyar népmesék és népi mondókák bemutatása alkotja irodalmi nevelésünk gerincét. „A mélypszichológiai igazságuk, a gyermeket megérintő tartalmi és formai jellemzőik, anyanyelvi nevelő hatásuk miatt.”

Az általunk helyesen megválasztott mesék, versek, történetek, kortárs irodalmi művek közvetítésével hozzájárulunk a gyermek világképének alakításához, nemzeti kulturáltságuk megalapozásához.

A magyar népmesék, mondókák, versek, rigmusok, a magyarság történetét feldolgozó mondavilág elemei, meséi kimeríthetetlen forrást biztosítanak a gyermekek érzelmi, értelmi, lelki, erkölcsi, esztétikai neveléséhez.

Kezdetben az óvodapedagógus az előadó, a gyermek a befogadó. Irodalmi nevelésről, ízlésformálásról csak akkor beszélhetünk, ha a mesélés, verselés élmény a kisgyermek számára. Ha az örömet okoz neki, ha kéri, várja az újabb és újabb élményt. A népmesék és a népi mondókák mellett a gyermekek jelentős költők, írók műveivel is megismerkednek. A szép mese és vers nevelő hatása mélyen átjárja a gyermek személyiségét. A gyermek szívesen lép át a rendkívüliségbe, kettős tudattal éli meg meseélményeit, képzeletbeli beleélése segíti és megalapozza a műalkotás befogadását. A mese oldja a szorongást, belső képteremtésre tanít.

A 3 éves, óvodába kerülő – édesanyjától épp csak elszakadó – gyermekek első igazi versélménye mondókához, ölbeli játékokhoz (hintáztatók, ringatók, vigasztalók) tapad. Ezek a mozdulatok nagy örömet jelentenek a gyermek számára, mert a felnőtt ölében, testközelben lehetnek. Ez a fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az egyszerű lánc meséken, állatmeséken keresztül szoktatjuk a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A kedvenc mesék sokszori ismétlése után először az óvónők, majd a gyermekek fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket.

A könyvek megszerettetése érdekében lapozgatnak színes leporellókat, képeskönyveket, elhozhatják otthonról kedvenc vagy új mesekönyvüket.

Eszközként szinte csak a bábót, ill. dramatizáláshoz egyszerű jelmezt használunk. A kiscsoportosok megismernek 10-12 mondókát, 8-10 új mesét egy nevelési év alatt, s ezt minél többször ismétlik. A versenyag kiegészül néhány alkalmi verssel.

A 4-5 évesek megismernek 4-5 új mondókát, 5-6 rövid verset, 10-12 új mesét és néhány alkalmiverset.

A 6-7 évesek is szívesen ismételtetik a legkedvesebb meséiket, mondókáikat. Ehhez 10-12 új verset hallgatnak meg, és 15-20 új mesét. Elsősorban a délutáni pihenő előtt van mód a folytatásos mesék bemutatására. A nagyoknál már a szavak gondos, tiszta kiejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra is fokozottan figyelünk.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mesék, versek szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónő meséit. Játékukban mind gyakrabban előfordul mesélés, és az ismert mondókák ismételtetése. Az óvónő segítségével egyre gyakrabban jelenítik meg a meséket, önállóan báboznak, „szerveznek előadásokat”. Ehhez a lehetőség a csoportszobában és a szabadban mindig adott.

Mesélésre, verselésre minden nap, többször is sor kerül. A csoportok az általuk kialakított helyen, módon hallgatják a mesét-mesesarokban, szőnyegen körben ülve. Fontosnak tartjuk a meghitt érzelmi légkört, az azonosulást, átélést segítő atmoszféra megteremtését. A gyermekeknek tekintettel kell lenni egymásra. Az irodalmi nevelés szabadon választható, irányított a gyermekek számára. Ezért a mesét, verset távolabbról hallgató, a résztvevőket figyelő gyermekeket meg kell ismertetni a csendes játék, tevékenység, viselkedés módjával. Ez a magatartás elvárható az óvoda minden dolgozójától.

A gyermekek nyelvi képességeinek a fejlesztése

A nyelvi képességek fejlesztésének a leghatásosabb eszköze a mese, a vers, a bábozás, a dramatikus játék. Ezen keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, az egymásra való odafigyelést, az egymás meghallgatásának képességét, elősegíti a tiszta beszéd, a nyelvtanilag helyes beszéd alakulását. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismernek meg. A bábjátékban, a dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. Lehetőséget biztosítunk arra, hogy az általuk kitalált történeteket elmondják, vagy a már ismertek cselekményét tovább szöjjék, befejezzék.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- a gyermekek várják, szeretik a mesét
- szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat, „befogadóból” „előadóvá” válnak
- tudnak meséket, történeteket kitalálni, élményszerűen előadni, esetleg mozgással, vagy ábrázolással kombinálni (önkifejezésgazdagítása)
- az élmény, a gyakorlás hatására a gyermek játékában, nyelvi kifejezőképességében, egyéb esztétikai területen is fejlődéstapasztalható.

5.2.2 ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYEMEKTÁNC

Célja: a közös éneklés, a közös énekes játék örömeinek megéreztetése, ezen keresztül a gyermek zenei ízlésének, esztétikai fogékonyságának formálása. Zenei anyanyelv megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- a felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak megfelelőválogatása
- a zenei anyag kiválasztásánál figyelmet fordít a megismerésének és hagyományok ápolásának segítésére
- 3-6-7 éves korban fejleszhető zenei tartalmak biztosítása
- az ének-zenei tevékenység szervezeti formáinak kiválasztása

Az ember életében igen fontos szerep jut a zenének. Örömeiben, bánatában a zenéhez fordul. A kisgyermekkel meg kell ismertetni, meg kell szerettetni a zenét. Az óvodai zenei nevelés a gyermeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődését, formálja zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó, közös ének-zenei tevékenységek során felfedeztetni, megszerettetni a gyermekekkel az éneklést, az énekes játékokat és kialakítja képességüket a szép, tiszta éneklésre. Fejleszti a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékhoz zenei alkotókedvét, mozgáskultúráját.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált (kortárs) gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekek, játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei. Zenei nevelésünk Forrai Katalin: Ének-zene az óvodában anyagára épül, kiegészítve más módszertani kiadványokkal.

A 3-4 éves kisgyermekek nagyon szeretik az ölbeli játékokat, egyszerű mozdulatokkal kísért énekeket, mondókákat. A befogadás énekelgetéssel, arc-, kéz-, ujj- és lovagoltató játékkal, sokkal kellemesebb. Az együtt éneklés és játszás segíti a beilleszkedést, a szeretetkapcsolat, biztonságérzet kialakítását. A kicsik egyszerű 4-5 hangból álló olyan énekes játékot tanulnak meg könnyen, amelyek játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A nagyobb gyermekek is igénylik, szívesen ismételtetik a kiscsoportban megkedvelt dalokat, játékokat. Ők már elszakadnak a felnőttől, egymással is játsszák a „kedvenc” játékokat. Ebben a korban már szívesen énekelnek, játszanak nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekeket, játékokat. Mozgásanyaguk összetettebbé válik, a nehezebb mozgásfajták, játék és táncmozdulatok egyre tökéletesebb mozgáskoordinációt mutatnak. Megjelennek a csigavonalra, hullámvonalra, szerepcserére épülő játékok. Mindig szem előtt tartjuk a fokozatosságot az életkori sajátosságból fakadó gyermeki képességeket. A rosszul megválasztott zene elkedvetlenítheti a gyermekeket, mert nem jut sikerélményhez.

A zenehallgatáshoz olyan műveket igyekezünk választani, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a zene iránt. Hangsúlyozzuk az éneklés és az élőzene fontosságát, de alkalmanként hallgatunk kortárs gyermekdalokat, valamint szép, klasszikus felvételeket is. Igényesen válogatunk, mert mindenből a legjobbat, a legszebbet kell a gyermeknek nyújtani, mert csak így készíthetjük fel őket a zene teljes befogadására, élvezetére. A zenét szerető ember élete harmonikusabb, teljesebb. A zene csodákat művel, csak tudni kell, bánni vele.

A 3-6-7 éves korban fejleszthető zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekekkel megismertetünk 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 egyszerű mozdulatokkal kísért énekes játékot. Ezeken a játékokon keresztül ismerik meg közvetve a zenei alapfogalmakat. Próbálgatnak halkán - hangosan énekelni, beszélni, mondókát mondani. Figyelik a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és különböző hangszerek hangszínét. Különböző játékos mozdulatokkal érzékelik az egyenletes lüktetést. Az óvónő igyekszik felkelteni a gyermekek érdeklődését a zenehallgatás iránt. Elsősorban énekes előadásával

közvetíti a zenei élményt. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez igyekszünk zenei élményt kapcsolni, játék, ábrázoló tevékenység közben sok lehetőség adódik az éneklésre. Ilyenkor a játék témáját gazdagítja, hangulatát fokozza az oda illő dal.

A nagyobb, fejlettebb gyermekek énekelnek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. 4-5 mondóka és 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtetik a beszoktatás ideje alatt tanult mondókákat, gyermekdalokat. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexachord. Az énekes játékokból már nehezebbet is válogatunk: szerepcserés párválasztó, sorgyarapítósb.

A gyermekek egyre szívesebben énekelnek önállóan, ami az éneklési készség fejlesztése és az önálló énekléssel kapcsolatos gátlások leküzdése miatt fontos. Énekelnek, mondókat mondanak, halkabban-hangosabban, magasabban, mélyebben. Jól érzékelik az egyenletes lüktetést, de figyelik a motívumok hangsúlyát, gyakorolják a dalok, mondókák ritmusának felismerését, reprodukálását. A zenei élményközvetítés ebben az életkorban is mindennapos lehetőség az óvodában, különböző tevékenységekhez kapcsolódóan.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek lehetőségük van megismerni és ismételtetni 4-7 új mondókát, 10-15 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzen, a gyermekekkel együtt játsszon. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat pl. halk-hangos éneklést összekapcsolják tempóváltoztatással, dallam-bújtatással, hangszínelismeréssel. A ritmusfejlesztés eredményeként a nagyok meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A nagycsoportosok nagyon szívesen énekelnek, „táncolnak” közösen. A közös játék, választási, döntési készséget kíván, s közben fejleszti az esztétikai, viselkedési és magatartási kultúrájukat, valamint a rend, a ritmus és a harmónia felismerésének képességét is. A zene önmagában is mozgásra serkent. A tánclépések, mozdulatok fejlesztik a harmonikus mozgást, a mozgáskultúra alapjait teszik le. Az anyanyelvi nevelés szerves része az éneklés: sok kifejezést ismernek, segíti a beszédkultúra javítását is.

A tevékenység szervezeti formáinak a kiválasztása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A nap folyamán bármikor nyílt lehetőség énekes, mondókás játékokra kinn és benn egyaránt. Hetente egy alkalommal közösen játszunk körjátékokat a délelőtti közös együttlétek egyik formájaként. A hallás és

ritmusérzék fejlesztő mozzanatok, mozdulatokat a dalosjátékok magukban hordozzák. A zenei megformálásban az óvónő munkája tudatos, tervezett, de a gyermekek számára nem szervezünk belőle külön feladatokat. Ezeket a játékokat általában mikro csoportos formában tervezzük. Zenei nevelésünkhöz külön programokat szervezünk. Szülők, zeneiskolások, volt óvodásaink hangszeres játéka, közreműködése egy-egy ünnepünkön. Nagyszerű élményhatásuk miatt gazdag zenei nevelési programot biztosítanak gyermekeink számára.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végén

- a gyermekek élvezettel játszanak énekesjátékokat
- a gyermekek gátlás nélkül tudnak egyedül énekelni
- élvezettel tudnak zenét hallgatni
- tudnak ritmust, mozgást, dallamot felismerni, reprodukálni
- zenei képességeink egyéni képességünkhöz mértén megfelelő alap az iskolai zeneineveléshez
- ének-zenei feladataink eredményes megvalósítása megalapozza, segíti a zenei anyanyelv kialakulását.

5.2.3 RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Célja: A gyermekek élmény és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. Szép iránti nyitottságuk, igényességük alakulása. Az ábrázoló tevékenység: a tárgyi világ megismerése, az újraalkotás a gyermek számára örömteli cselekvéslegyen.

A személyiségfejlesztés fontos színtere a rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka. Valamint a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal való ismerkedés.

A kisgyermekben rejlő tenni akarás, az alkotás vágyának felébresztése, spontán alkotás örömeinek megélése vagy újraélésének elősegítése.

Valamint kialakítani a gyerekekben az esztétikai igények befogadásának képességét.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ébresszen a gyermekekben kedvet az ábrázoláshoz, éljen át velük élményeket
- teremtsen elég időt és nyugodt légkört egy-egy tevékenységhez
- teremtsen meg a gyermeki vizuális tevékenység feltételeit
- 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó tevékenységek tartalmának differenciált fejlesztése
- a tevékenység szervezeti formáinak biztosítása
- a gyermekek munkáiban technikai segítséget adjon
- figyelemmel kísérjük, és támogatjuk a tehetséges gyermekek fejlődését, törekszünk alkotásaik bemutatását közösségi rendezvényeken

A vizuális nevelés önmagában is összetett, sokszínű terület. Magába foglalja a rajzolást, festést, mintázást, az építést, képalakítást, konstruálást, kézimunkát, a műalkotásokkal való ismerkedést. Ezen technikák gyakorlása, pontosítása, segíti a gyermeket abban, hogy „művei” kifejezőbbé váljanak, tükrözzék a világról szerzett ismereteit, érzelmi megnyilvánulásait.

A gyermeki alkotó-alkotó tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez minőségben, méretben megfelelő eszközök, s nyugalom szükségesek. Az óvodai vizuális tevékenység szervezésében alapvető feladatunk, egy elhatárolt hely biztosítása, ahol a nap folyamán bárki, bármikor ábrázoló tevékenységbe kezdhet. Minden csoportban külön tároló hely van erre a célra, aminek közelében a munkaasztalon maximum 6 gyermek dolgozhat egyszerre. Olyan légkört teremtünk, melyben előtérbe kerül a gyermek alkotó- befogadó képességének, fantáziájának, élményeinek, kreatív gondolkodásmódjának kibontakoztatása.

A gyermekek kapcsolódjanak be szívesen a munkába, saját elgondolásaikat, saját élményeiket alkossák újra, és minden lelki feszültség nélkül javítsák ki vagy kezdjék előlről, ha szükséges. Csak akkor segítünk, irányítunk, ha a gyermek elakad és igényli a beavatkozást. Fontosnak tartjuk, hogy az „alkotásra” buzdítást jól kapcsoljuk spontán helyzetekhez, a csoport életét meghatározó, élményhatású eseményekhez. A tevékenységet az óvodai élet egész napjában biztosítjuk. A gyermekek festéshez „inget”, köpenyt viselnek, hogy óvják tiszta ruhájukat. Tiszteletben tartja az egyéni fejlődésük útját, tempóját, sikerélményhez juttatja őket.

Beszédfigyafatékas gyermekek esetében fokozott figyelmet kell fordítani az alkotás közben kialakuló kommunikációs lehetőségek kihasználására.

A 3-6-7 éves korban tervezhető tevékenység fejlesztése

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekeknek lehetőséget biztosítunk arra, hogy játszva ismerkedhessenek meg az anyagokkal, eszközökkel, technikákkal. A szabadon firkálgató, mázoló, gyurmázó gyermekekkel együtt éljük át a felfedezés, az alkotás, a színek, formák adta örömet, esztétikai élményt. A firkából kilépő gyereket egyénileg segítjük a továbblépésben.

Szabadon próbálkozhatnak:

- különböző technikákkal (rajzolás, festés, papírragasztás, nyomat) képet kialakítani
- plasztikai alakítás, nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, stb.

Építés: különböző formák, alakzatok létrehozása.

A 4-5 éves gyermekek alkotó, alakító tevékenységét tovább bővítjük. Ebben a korban megjelenik a szándékos képalakító tevékenység, melyet segítünk élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legmutatósabb technikai megoldásokkal. Megjelenik az ember, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján történő megjelenítése.

Az ünnepekhez és jeles napokhoz kapcsolódó jelképek elkészítése, közös, örömszerző tevékenység a csoportban.

- Képalakításukra jellemző: gazdagabb formák, színkeverés, színárnyalatok Plasztikai munkájukat a formák tagolása jellemzi.
- Eszköztáruk bővül: fonalakkal, textillel, termékekkel.
- Építés lehetőségeinek részletezése, térvariálása.

Az 5-6-7 éveseknél a fejlődés a technikák egyre tökéletesebb alkalmazásában, közös kompozíciókészítésben, részletgazdagságban, a készülő dolgok bonyolultságában és a tervszerű készítésben jelenik meg. A megismert technikákat fokozott önállósággal alkalmazzák, vigyáznak önmaguk, eszközeik, és környezetük tisztaságára, épségére. Saját élményeken alapuló cselekményes témákban megjelennek a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A nagycsoportosok körében igyekszünk kialakítani az ajándékkészítés igényét. Ünnepekre, vendégek fogadására, szüleik, testvéreik részére

örömmel, nagy gonddal készítsék el ajándékaikat. A gyermekek segítsék az óvónő környezetalakító, díszítő munkáját. Képalakítás során alkalmazhatnak egyéb technikákat pl.: montázs, kollázs, batikolás, viaszkaré, készítés technikáját, vagy díszítő technikákat pl.: szövés, varrás. Rajzban és plasztikai munkáknál megjelenik térben és síkban a többalakoscelemnyábrázolás.

Találkozás műalkotásokkal.

A tevékenység szervezeti formáinak a biztosítása

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek bármikor kipróbálhassák képességeiket a nap folyamán. A csoportszobában rendelkezésükre áll kisszekrény, polc, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, anyagokat, felszereléseket tároljuk.

Az óvodapedagógus figyeli a gyermekek egyéni fejlődését, s ha szükséges egyéni foglalkozással segíti a differenciált fejlesztést igénylő gyermekek tevékenységét. A vizuális nevelés a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportban jelenik meg. Az egész nap folyamán rendelkezésre álló eszközök – az életkori sajátosságnak megfelelően – mások. A kicsiknél a hangsúly a technikákkal való ismerkedésen van. Sokat festenek, gyurkálgatnak, vastag színes ceruzával, zsírkrétával rajzolnak, ismerkednek az olló használatával. A nagyobbak előtt állandóan ott van a filc, a vékony és vastag színes ceruza, az olló, ragasztó, stb. Az óvónők egy héten egyszer tudatosan irányított, mikro csoportos, kötetlen, vagy kötött formájú tevékenységet szerveznek. Mindig megteremtjük annak a lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi - plasztikai elképzelését. Az udvari lehetőségeket e téren is kihasználják a gyermekek.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére:

- kialakul a gyermekek tér, forma és szín képzetének a gazdagsága
- a színeket jól ismerik, hangsúlyt adnak kedvencszínüknek
- felismerik az anyagok felhasználhatóságát, formáznak, díszítenek
- képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket, emlékezetükre hagyatkoznak
- eszközöket, technikákat készség szinten használják (finom motorikus képesség)
- örülnek egyéni és közöskompozícióiknak

- plasztikai munkáik egyéniek, részletezők
- megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak saját és társaik alkotásairól
- környezetük szépítésében részt vesznek, véleményt alkotnak.

5.2.4 MOZGÁS

A mozgás a gyermekek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésével gazdagítjuk a szókinccsüket, az elvont gondolkodást, és a keresztszternák fejlődését segítjük a mozgásformák megnevezésével. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énképet alakítjuk. Rendszeres mozgással, egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelő mozgásos játékokkal és feladatokkal biztosítjuk a gyermekek egészséges életmódjának kialakulását. Ez az eszköze a pszichomotoros képességek, és készségek kialakításának, formálásának, és fejlesztésének is. A természetes hely-és helyzetváltoztatás a gyermekek legalapvetőbb mozgásformája. A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek, - egyben az önmagukról kialakított testséma is.

A finommotorika fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk, - lateralitás, testdimenziók, térpercepció alakulását is. Ez a szakasz a mozgáskoordináció fejlődésének legintenzívebb szakasza is.

A mozgás szocializációs hatása a következőkben mutatkozik meg:

A sikeresen elvégzett mozgásos feladat növeli a hatékonyság / kompetencia

/érzését, a mozgás feletti kontroll az én-kontrollt erősíti, a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás a figyelemkoncentráció a kitartás, az erőfeszítésekre való képességet fokozza.

A társakkal végzett együttlmozgás konkrét tapasztalatokat hordoz a gyermek én-határának a másik észlelésének megtanulásához, végső soron a kooperáció kialakulásához. Mozgástevékenységeink során ezért nagy hangsúlyt fektetünk a kooperatív játékokra, azok sokszínűalkalmazására.

A mozgás fejlesztésének területei:

Szabad játék kereteiben végzett mozgásos játékok

Mivel a gyermekek mozgásigénye eltérő, fontos, hogy az aktívabb mozgást és a nyugodtabb tevékenységet kedvelő gyermekek is megtanulják az egymáshoz való alkalmazkodást. A célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet. Fontos, hogy felkeltsük-, fenntartsuk a gyermekek mozgáskedvét, megszerettessük a mozgást. Lényeges a motiváció, a körülmények megteremtése, szabályok kialakítása, a pozitív megerősítés. Ezeknek megfelelően biztosítjuk a megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekhez mind a csoportszobában, mind a tornateremben.

Fontosnak tartjuk, hogy minden gyerek egyénileg jellemző érés és növekedés mellett fejlődik, amely meghatározza a fejlesztési lehetőségeket, azaz a fejlődési szintek természetesen eltérőek, a fejlődés tehát nem naptári életkortól, hanem a gyermek saját éresi- növekedési jellemzőitől függ. Minden esetben törekszünk arra, hogy a tervezésnél az alapvető motoros készségek fejlesztésével párhuzamosan a gyermekek pszichikus funkcióit is gyarapítsuk a mozgáson keresztül. A természetes és nem természetes mozgásformák feldolgozásának egyik legfontosabb területe a mozgásos játékok változatos és sokrétű alkalmazása.

Középpontban a mozgásos játékok állnak, melyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek. Kiegészülnek a járás, futó és gimnasztikai gyakorlatokkal. Teremben, öltözőben az óvoda egész területén biztosítunk lehetőséget a mozgásra. Törekszünk arra, hogy minél többet tartózkodjunk a szabad levegőn, ahol a legjobban ki lehet használni a mozgásos játékok kooperatív, fejlesztő hatásait. A mozgás a gyermekek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésével gazdagítjuk a szókincsüket, az elvont gondolkodást, és a kereszt csatornák fejlődését segítjük a mozgásformák megnevezésével. Rendszeres mozgással, egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelő mozgásos játékokkal, és feladatokkal biztosítjuk a gyermekek egészséges életmódjának kialakulását. Ez az eszköze a pszichomotoros képességek, és készségek kialakításának, formálásának, és fejlesztésének is. A természetes hely-és helyzetváltoztatás a gyermekek legalapvetőbb mozgásformája. A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek, egyben az önmagukról kialakított testséma is.

Időjárástól függően a lehető legtöbb időt töltjük a szabadban. Az eszközök és tevékenységek

kiválasztásánál szem előtt tartjuk a gyermekek életkorát, fejlettségi szintjét és a csoport összetételét.

3–4 éveseknél a természetes nagymozgások fejlődését kívánjuk segíteni. A csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket biztosítjuk a csoportszobában, illetve lehetőséget adunk az asztalok alatti bújócskázáshoz.

4–5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a szem-kéz, szem-láb koordináció és az egyensúlyérzék fejlesztése. A koordináció fejlesztését szolgálják a célba dobó játékok, kugli, ugróiskola, ugrókötelezés, barkácsoló tevékenység is. Az egyensúly fejlesztésére a szabadjátékban a különböző hinták, libikókák, a füles labda, a lépegetőalkalmasak.

5–6–7 éves korban a finommotorika fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek spontán fejlesztésére, például az ábrázolási technikák gyakorlása során, tépés, vágás, varrás, gyöngyfüzés vagy legózás, konstruálás.

Meggyőződésünk, hogy a kellemes légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben a gyermek örömmel vesz részt.

Kötelező mozgás foglalkozás

Heti egy- két alkalommal szervezzük a tornateremben, jó idő esetén, az udvaron.

Emellett minden nap lehetőséget biztosítunk arra, hogy az épület és az udvar adottságának figyelembevételével, óvónői irányítás mellett tervezetten, a komplexitásra törekedve aktívan kielégítsék mozgásigényüket a gyermekek. A mozgás foglalkozások során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testi deformitások megelőzésére is /lábboltozat erősítés, gerinctorna /. A játékot, a játékosságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben.

Mindennapos mozgásos tevékenység

A napirend fontos része, a napi rendszerességgel, szervezett keretek között tornateremben, szabadban vagy csoportszobában végezhető tevékenység, melyben 5-15 percet biztosítunk a pozitív mozgástapasztalatok megszerzésére. Ezt mindenkor kiegészítheti az udvaron gyakorolt szabad játék, valamint a csoportszobába bevitt mozgásfejlesztő eszközökön való kötetlen gyakorlás.

Megalapozzuk azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges. Középpontban a mozgásos játékok állnak, melyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek. Kiegészülnek a

járás, futó és gimnasztikai gyakorlatokkal. Teremben, öltözőben az óvoda egész területén biztosítunk lehetőséget a mozgásra. Törekszünk arra, hogy minél többet tartózkodjunk a szabad levegőn, ahol a legjobban ki lehet használni a mozgásos játékok kooperatív, fejlesztőhatásait.

Fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban, feladatokban,
- kialakult a gyermekek összerendezett mozgása, nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzékelése, szem-kéz, szem-lábkoordinációja,
- ismerik az irányokat, tudnak térben tájékozódni,
- betartják a szabályokat a feladatokban, verseny-ügyességjátékokban,
- életkoruknak megfelelően fejlettek a légző- és keringési rendszerük, kialakult a természetes, jó testtartás, erősödött a csont és izomrendszerük, lábboltozatuk.
- a gyermek legyen tisztában bizonyos gyűjtőfogalmakkal pl.: állatok, gyümölcs, stb.

5.2.5 KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENYMEGISMÉRÉSE

A környezet tevékeny megismerése

A gyermek, miközben felfedezi környezetét olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

Célja: a gyermekek emocionális kötődésének elmélyítése a szűkebb és tágabb környezetéhez. Tevékenység közben a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása természeti – emberi – tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér és síkbeli szemléletének alakítása.

Óvodapedagógus feladatai:

- a 3-6-7 éves gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása környezetünk értékeinek felfedezése érdekében
- a gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése, a közvetlen tapasztalat és

ismeretszerzésorán

- tudatos odafigyelés a természetvédelem fontosságára, a környezettudatos magatartásformálás megalapozására, a természetszeretetére,
- olyan hagyományok beépítése a mindennapi tevékenységekbe, melyek gazdagabbá teszik az óvodaiéletet
- a gyermekek megismertetése a szülőföldünk hagyományaival, szokásaival, a nemzeti, a családi és tárgyi kultúra értékeivel, tanulja meg szeretni és védeni ezeket, valamint élje át a közösséghez való tartozás élményét.

A 3-6-7 éves gyermekeknek tervezhető hagyományos és helyi tartalmak összeállítása környezetük értékeinek felfedezése érdekében.

A környezettel való megismerkedés az óvoda élet egészében érvényesülő folyamat. Általa szereznek tapasztalatot a gyermekek az őket körülvevő természeti, társadalmi környezetről, és az életkoruknak megfelelő biztonságos eligazodásról a világban.

A gyermekek az óvoda elfogadása, megismerése után ismerkedhetnek az óvoda környezetével. A szép óvodai udvarunkon megfigyelhetik az évszakok változásait, szépségeit, jelenségeit, az időjárást, a növényeket, madarakat, rovarokat, bogarakat.

A gyermekekkel együtt állandóan gyűjtünk, keresgélünk, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

Meglátogatják a közeli játszóteret, üzleteket, itt található intézményeket. Beszélgetnek a családról, környezetükben élő állatokról, amire lehetőség van, azt az élőhelyén figyelik meg (pl. kutya, baromfi stb.).

Tudnak gyönyörködni a természet szépségeiben, óvják a növényeket, nem bántják az állatokat.

Élményszerző sétákat, kirándulásokat távolabbra is szervezünk. Városunk mellett a természeti adottságait, szépségeit minden évszakban megcsodáljuk, felkeressük, (Pala-part, Strázsahegy stb.).

Ellátogatnak a vasútállomásra, autóbusz pályaudvarra, a hajóállomásra, tűzoltóságra, egy-egy szülő munkahelyére stb. Minden tanévben legalább egy olyan kirándulást is szervezünk, melyen nyílik lehetőség a különböző közlekedési eszközök, szabályok megismertetésére.

A nevelési terület tartalma tehát minden, a gyermek környezetéből származó élményre, tapasztalatra kiterjed. Nevelésünket ezért környezet centrikussá tesszük. Mindent a maga

természetében megfigyelni, minden lehetőséget kihasználni a szabadban való tartózkodásra. Ebben a folyamatban ismerje meg a gyermek a maga helyét és lehetőségeit, ugyanakkor a felelősségét is a környezetben, a természetben. Nevelési területünket évszakok szerinti felosztásban készítjük, amely az évszakok változásaira, a mindennapok realitására, ünnepekre, aktuális eseményekre épül.

Az óvodai napok színességét, élménygazdagságát a gyermeki kíváncsiságból fakadó változatosság jellemzi. Játékukban újraélik, mélyítik nemcsak a közösen, de a családdal szerzett élményeiket. A játékon keresztül megvalósul a tanulás, a gyakorlatban megszerezhető tapasztalatokon át pedig eljutnak a konkrét fogalomalkotásig. A játékban felhasznált ismereteiket átélik, folyamatosan gyakorolják, egyéb tevékenységeikben alkalmazzák.

A gyermekek tapasztalatszerzés közben rengeteget kérdeznek, „kíváncsiskodnak”, beszélgetnek egymással és az óvónővel. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy minden gyermekre odafigyeljünk, válaszoljunk. Ezért részesítjük előnyben – a lehetőségeket figyelembe véve – a mikro csoportos megfigyeléseket, tevékenységeket. A hosszabb, rövidebb séták, kirándulások, megfigyelések, természetbeli játékok után lehetőséget adunk a benti, nyugodt beszélgetésre is. Ezek az együttlétek kiválóan segítik szókincsüknek, nyelvi kifejezőképességüknek a fejlődését. A gyermekek között egyre erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése.

Környezeti nevelésünk szorosan kapcsolódik az esztétikai neveléshez: a mese és vershallgatáshoz, a rajzoláshoz, festéshez és az énekléshez. Minden lehet játék, mindenről lehet mesélni, énekelni, érzelmeinket, tapasztalatainkat különböző technikákkal megjeleníteni. A hagyományokat tudatosan építjük be nevelésünkbe. Az ünnepek színesebbé, gazdagabbá teszik életünket, magukba sűrítik egy-egy évszak jellegzetességeit.

Hagyományos ünnepeinket gazdagítjuk olyan jeles napokkal, mint minden hónapban az óvodások születésnapjának megünneplése.

- Őszi ünnepkör: Szüret (alma és szőlő), Zenei Világnap, Márton-nap
- Téli ünnepkör: Adventi készülődés: Mikulás, Karácsonyváro délután, illetve Karácsonyi koncert, óvónői mesejáték, Farsangi időszak
- Tavaszi ünnepkör: Március 15., Víz Világnapja 03.22., Húsvét, Nyílt nap leendő óvodásoknak, Föld napja, Anyák napja, Gyermeknap.

Ezekkel a jeles napokkal is gazdagítjuk gyermekeink érzelmi életét.

Ilyenkor az ünnep jellegének megfelelő, általában az óvodán túl vagy természetben zajló programot szervezünk. Ezek a programok az érzelmi nevelés nagy színterei is, még jobban

felkeltik a gyermekek érdeklődését a környezet, a természet iránt.

A környezetünk mennyiségi és formai összefüggései

Célja: a minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában, a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva.

Feladata: a gyermekek matematikai érdeklődésének a felkeltése, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása, logikus gondolkodás megalapozása.

A környezet megismerése közben matematikai tapasztalatok birtokába is jut a gyermek. Matematikai fogalmakkal, kifejezésekkel a mindennapi életben gyakran találkozunk, így szinte észrevétlenül, természetes módon ismerkedik meg velük. Ezek a kifejezések beépülnek a beszédbe. A mi feladatunk az, hogy figyeljük a gyermekeket, megismerjük érdeklődésüket, képességeiket, előkészítjük és megtervezzük az egyéni fejlesztésre szabott területeket. Minél több problémahelyzetet hozunk létre, annál inkább aktivizáljuk a gyermekeket a logikus gondolkodásra. Hagyjuk a gyermeket saját logikája szerint gondolkodni, ha nem jön rá a megoldásra, próbáljuk rávezetni, több oldalról megközelíteni, de nem oldjuk meg a feladatot helyette. Igyekszünk ébren tartani érdeklődését, míg rá nem jön a megoldásra. Ezzel fejlődik logikus gondolkodásuk, problémafelismerő és megoldó készségük.

Fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően tanul meg tájékozódni és eligazodni a szűkebb és tágabb természeti és társadalmikörnyezetben.
- pozitív érzelmi viszonyulása megerősödik az őt körülvevő környezet iránt. Megismeri lakóhelye szépségét, nevezetességét, büszkeségeit
- különbséget tud tenni az évszakok, a hónapok, a hét napjai és a napszakok között.
- a gyermek legyen tisztában bizonyos gyűjtőfogalmakkal pl.: állatok, gyümölcs, stb.
- óvja és védi a természet növény- és állatvilágát, gondozza azokat, pozitívan fejlődik a munkához való viszonya.
- gyakorlott az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismeri a közlekedésszabályokat.
- felfedezi és megismeri az egyszerűbb ok-okozati összefüggéseket, mennyiségi viszonyokat, matematikai fogalmakat, és azokat tevékenységeiben alkalmazza
- ismeri lakóhelye nevét, születési helyét és idejét, lakcímét, szülei nevét.

- kialakul a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszéd. Ismeri a viselkedés alapvetőszabályait.
- az iskolai tanuláshoz szükséges képességek kialakulnak.

6. MUNKA JELLEGŰTEVÉKENYSÉGEK

Célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.

Feladata: a játékkal sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munkajellegű játékos tevékenységgel személyiségfejlesztés, közös tevékenységek, munka során a társas kapcsolatok, a csoportra jellemző erkölcsi szabályok normák alakítása.

A gyermek mindennapi tevékenységének része a munka jellegű tevékenység, amely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Munkálkodásaik közben egyre több információ és pontosabb tapasztalat birtokába jutnak az őket körülvevő tárgyi világról a gyermekek. Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, később a közösségért végzik.

Óvodánkban munkajellegű tevékenységek a következők:

- önkiszolgálás (testápolás, étkezés, öltözködés)
- közösségi munka (naposság, környezetgondozó, szépítő munka)
- alkalmoszerű munka
- kertimunka

Kezdetben az óvónő segítségével, később önállóan tevékenykednek. Mindegyik munkafajtánál figyelembe vesszük a fokozatosság elvét, segítséget nyújtunk az eszközök, fogások, sorrendiség megismeréséhez.

Az alkalmoszerű munkák a csoport életében előre nem meghatározhatóak. Nap mint nap, váratlanul jelentkező gondok megoldásában van szerepe.

A legfontosabb óvodai munka az önkiszolgálás. Ha ezt készség szintjén ismerik, akkor célszerű bevezetni a naposi munkát, ami a közösségi kapcsolatát jól fejleszti a gyermekeknek. Az önkiszolgálás a teljes óvodai időszakban jelen van a gyermek életében (pl. öltözködés,

tisztálkodás,) míg a naposi munka a nagyokra jellemző. Óvodánkban az óvónők döntenek el – a gyermekcsoport fejlettségi szintjéhez mérten, a létszámtól függően, – hogy mely munkafolyamatokkal ismertetik és bízzák meg a gyermekeket.

A gyermekek munkáját a környezet szükségessége indokolja, annak eredményessége mindenki számára érzékelhető. E tevékenység nevelőereje nagy hatású, mert erősíti a gyermekekben a munka játéktól eltérő jegyeit.

A munkajellegű tevékenység fejleszti a szükséges készségeket: (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság). A gyermekek megtanulják a legszükségesebb eszközök, tárgyak célszerű használatát, miközben tapasztalatokat szereznek a munkaszervezésről elemi fokon. Bemozogják az őket körülvevő szűkebb és tágabb környezetüket, megtanulnak eligazodni környezetük térbeli viszonyai között, mozgásos, tapintásos, vizuális információkat szereznek a világról.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- természetes, észrevétlen módon reagálnak a külsőszükségletekre
- segítenek önmagukon, észreveszik, ha valamit meg kell csinálni
- gyermekek szeretnek közösen dolgozni
- szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére

7. A FEJLŐDÉS JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE

A fejlődés, folyamat jellegű, amely a gyermek óvodába fogadásával kezdődik. A 3-7 éves életszakasz feladatainak megoldása az életkori és egyéni sajátosságokból kiindulva, a gyermekek ismeretében történik úgy, hogy előkészítik a következő életszakaszt. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki, szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

Testi (biológiai, szomatikus) érettség:

A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró.

Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

Lelki (pszichés) működések érettsége:

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus eltérésnek, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- a cselekvő- szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megéri másokbeszédét.
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról, és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, születési helyét, idejét, szülei nevét, óvodáját felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Szociális érettség:

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre, felnőttel és gyermektársaival.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb szükség szerint kreatív elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

8. INTEGRÁCIÓ.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI –rendelet szellemében a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek:

- esélyegyenlőségének növelése,
- a hátrányok csökkentése,
- egyéni szükségleteinek megfelelő speciális fejlesztése,
- az iskolai életmódra és az életpálya-építésre való felkészítés.

Feladatunk:

A valamilyen hátránnyal küzdő gyermekek számára speciális

- személyiségfejlesztő,
- tehetséggondozó,
- felzárkóztató programok szervezése.

Területei:

Az integrációs programunk tartalma kiterjed az óvodai nevelés mindazon területeire, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében.

- szervezési feladatok.
- A nevelőtestület együttműködése.
- A pedagógiai munka kiemeltterületei.
- A gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítség-nyújtással kapcsolatos feladatok.
- Együttműködések.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető el a megfelelő fejlettségi szint.

A sajátos nevelési igényű gyermekek intenzív megsegítésének, többirányú kezelésének, integrált óvodai nevelésének és differenciált beiskolázásának problémája az utóbbi időszakban egyre hangsúlyosabb kérdésként vetődik fel. A korai felismerés és fejlesztés gondolata a nemzetközi és hazai köztudatban egyre fokozottabban szerepet játszik, hatása a törvényi változásokban realizálódik. A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének felvállalásával kielégítjük a körzetünkben élő gyermekek szükségleteit.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekeknél, valamint a pszichés fejlődés zavara miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan akadályozott, a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő gyermekek integrált nevelésénél további feladataink a következők:

- Prevenció és korrekció szükségességének időbeni felismerése.
- Pozitív viszony kialakításának elősegítése az orvossal, valamint a külsősegítőkkel.
- Az adott csoporton belül alkalmazható egyéni fejlesztési tervek elkészítése a szakembersegítségével.
- A kiemelt figyelmet igénylő kisgyermekek óvodai közösségbe történő beszoktatásakor hasonló problémák jelentkezhetnek, mint ép társaiknál. Félelem az új környezettől, gyerekektől, felnőttektől. Ezért jelenthet számukra is kedvező megoldást az óvodánkban már gyakorlattá vált szülőkkel együtt történő beszoktatás.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek szociális beilleszkedése egyrészt a gyermek személyiségétől, másrészt és nagymértékben a befogadó környezettől, a gyermektársaktól és a pedagógustól függ.
- Közösségi nevelésen belüli feladatainkat a sajátos nevelési igényű gyermeknél az

óvónői feladatokat a következőkkel egészítjük ki:

- Érzelmi biztonság, szeretetteljes légkörre való igény felkeltése, valamint annak fenntartására való képesség kialakítása (hagyományok, szokások, ünnepek segítségével).
- Az egyéni bánásmód elvének hangsúlyozott alkalmazása.
- Az életkori sajátosságoknak megfelelő szociális érzékenységre való nevelés.
- Pozitív érzelmi viszony kialakítása gyermek –gyermek, gyermek – felnőtt viszonylatában.
- Az én tudat fejlesztésénél, valamint az önérvényesülési törekvéseknél az óvodánkban kialakított magatartás formák elfogadtatása.
- A többi gyermek másságának elfogadtatása.

A sajátos nevelési igényű gyermekek jogai:

A sajátos nevelési igényű gyermek különleges gondozás keretében, állapotának megfelelő pedagógiai és speciális irányú ellátásban részesüljön attól kezdődően, hogy igényjogosultságát megállapították.

Amennyiben a gyermek tankötelezettségét sajátos nevelési igénye miatt nem tudja teljesíteni, attól az évtől, amelyben az 5. életévét betölti, az óvodai nevelési év első napjától kezdődően a fejlődését biztosító, fejlesztő felkészítésben vesz részt. A képzési kötelezettség a tankötelezettség fennállásának végéig tart, idejének meghosszabbításáról a szakértői és a rehabilitációs bizottság dönt.

A sajátos nevelési igényű gyermek szüleinek joga és kötelessége:

A szakértői vélemény eredménye alapján gyermekét a megfelelő nevelési- oktatási intézménybe írassa.

9. GYERMEKVÉDELEM

A GYERMEKVÉDELEMMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉG

A többször módosított 1997. évi XXXI. Törvény értelmében a gyermekek védelme az

intézmény minden dolgozójának kötelessége Az óvodapedagógusok alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsák a gyermekek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Óvodánk gyermekvédelmi felelőse az igazgatóhelyettes. A törvény tartalmazza:

- gyermekek jogait, jogainak védelmét,
- szülői jogokat és kötelességeket,
- a gyermek védelmének rendszerét,
- ellátásokat: pénzbeli és természetbeni támogatásokfajtaít,
- személyes gondoskodást nyújtó ellátásokszabályait,
- gyermekjóléti alapellátásokfajtaít,
- a gyermekvédelmi feladatokat ellátó és irányító intézmények jogkörét, feladatait, stb.

A gyermekvédelmi felelős állandó kapcsolatot tart fenn a csoportvezető óvónőkkal. Megbeszélés útján felméri a hátrányos helyzetű, illetve ha van, veszélyeztetett gyermekek számát és helyzetét. Szükség esetén részt vesz a csoportvezető óvónőkkal családlátogatásokon. Folyamatos kapcsolatot tart fenn az intézmény igazgatójával, így tájékoztatást kap arról, hogy melyik gyermeknek van szüksége anyagi segítségre, javaslatot tesz ill. kezdeményezi a rendszeres vagy rendkívüli támogatás nyújtását.

Állandó kapcsolatot tart fenn külső intézményekkel is. Pedagógiai Szakszolgálat és Gyermekjóléti Szolgálattal, Híd Gyermekjóléti-, Családsegítő Központ, gyermekorvossal, védőnővel.

A gyermekorvos és védőnővel való kapcsolatfelvétel segítséget nyújt a családok helyzetének szélesebb körű feltárásában, a „veszélyeztetettség” kizárásában.

Van néhány nagycsaládos szülő is, de inkább egy-két gyermekes szülő az általános. Előfordul gyermekét egyedül nevelő anya is, akinek életét kiemelt figyelemmel kísérjük. Szükség esetén tanácsadással segítjük.

A gyermekvédelemben legfontosabb a prevenció, ezért fontos a folyamatos kapcsolattartás szülővel, óvónővel. Így időben tájékozódhatunk az esetleges hátrányos helyzet kialakulásáról, s ezt anyagi támogatás kezdeményezésével segítjük, illetve igyekszünk megszüntetni a „veszélyeztetettség” lehetőségét.

Gyermekvédelmi munkánk céljai:

- Az óvodába járó gyermekek (hátrányos helyzetű, veszélyeztetett) idejében meg tudják kezdeni az általánosiskolát

- Minden kisgyermek önmagához képest eljusson fejlettségének legmagasabb fokára
- Családi interakciók megismerése a tapintatos beavatkozásérdekében
- Segítségnyújtás lehetőségeinek feltárása a rászoruló családok esetében (tanácsadás, hivatali ügyintézésstb.)
- A gyermekek veszélyeztetettségének ill. hátrányos helyzetének megkülönböztetése a helyi kritériumok alapján (Adott gyermeket, adott időben és környezetben, aktuális állapotát figyelembe véve vizsgálunk
- Legyen természetes gyermekeink és a felnőtt dolgozók körében a „másság” elfogadása

Óvodapedagógusok, gyermekvédelmi felelős feladatai:

- A gyermeki-szülői jogok, kötelességek megismertetése és érvényesítése az óvodában
- Rendszeres kapcsolattartás a gyermekek szüleivel
- Nyilvántartás a veszélyeztetett és hátrányos helyzetűgyermekéről
- Biztonságos, egészséges, nyugodt óvodai környezet megteremtése
- Együttműködés a gyermekvédelemben partner társszervekkel
- A családot, gyermeket megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése
- Egészségügyi szűrővizsgálatok biztosítása
- Egyénre szabott tervek készítése, nyomon követés
- Részvétel gyermekvédelmi továbbképzéseken
- Gyermekvédelmi feladatok során kötelességünk megfelelő diszkrécióval, tapintattal, a gyermekek és a szülők jogainak tiszteletben tartásával eljárni.

10. MELLÉKLET

NEVELÉSI PROGRAMUNK SIKERES MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES ESZKÖZÖK, FELSZERELÉSEK:

Programunkban –a gyermekek életkori sajátosságát szem előtt tartva- a játéktevékenység és a játékeszközök meghatározó szerepet kapnak. Abból indulunk ki, hogy a gyermekkorában változatosan, sokat, sokáig, inger gazdag környezetben, barátokkal jól és jót játszó gyermekből kiegyensúlyozott, nyitott, kreatív, egészséges felnőtt lesz. A csoportszobai játékok mellett kiemelt jelentőséggel bírnak az udvari játékok, a sokoldalú mozgásfejlesztő, erősítő, egyensúlyérzéklet, mozgáskultúra alakítását biztosító játékokis.

Célunk az esztétikus, családi barátságos hangulat, harmónia megteremtése óvodánkban. A világos, színes és natúr bútorok, gyermekek alkotásai, óvodapedagógusok díszítő tárgyai mind ezt a célt szolgálják. A játékok közül igyekszünk olyat választani, amelyek természetes anyagból készülnek, ugyanakkor sokféle tevékenységre adnak módot.

Törekszünk arra, hogy meghitt mese és pihenősarkot tudjunk biztosítani a kisebb csoportokban játszó gyermekek számára.

Szakkönyvek közül szívesen választjuk a módszertani kiadványokat és a programunk megvalósítását segítő ismert óvodai szakemberek kiadványait. A „minimum eszköz és felszerelés” jegyzékben szereplőkön felül tevékenységeinkhez a következő eszközökre van szükség:

Tevékenység	Eszközök	Darabszám
--------------------	-----------------	------------------

Mozgás	<p>Udvari játékhoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - hinták, gyűrű, mászókötel (csoportonként) 1-1 - egyensúlyozók: rönklépő, gerenda, billegők, rugós hinták, lépegetők 10-12 - rollerek,kerékpárok 1-1 - mászó komplexumok 5-7 - karikák, kötelek,labdák 20-25 - ütő, dobó felszerelések (tolltenisz) 1 - firkafal 5-7 <p><i>Csoportszobai, tornaszobai eszközök, játékok</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - padok, egyensúlyozódeszkák 4-6 - Greiszwald II.készlet 1 - bordásfal(csoportonként) 4-5 - különböző méretű, anyagú labdák 25-30 - tornaszőnyeg csoportonként 1-1 - hosszú tornapad 2 - tornabotok, karikák, babzsákok, kendők, szalagok, gumiszalagok, kötelek 25-30 - WESCO típusú tappancsok, 1-2 garnitúra 	

	<p>téglák, hengerek, alagutak, járók, talpak</p> <p>- egyensúlyozó tárcsa, tölcser, mocsárjáró</p> <p>- függeszthető pad</p>	<p>1-1 fajtánként</p> <p>1-2</p>
<p>Vers, mese, báb, drámajáték</p>	<p>- mesepárnák, meseszőnyeg (csoportonként)</p> <p>- bábparaván</p> <p>- kesztyűbábok, ujjbábok, síkbábok(csoportonként)</p> <p>- óvodai nagy bábkészlet</p> <p>- kalapok, sapkák, fejdíszek, jelmezek, szoknyák</p> <p>- felnőttek jelmezei, textilek, kendők, színeslepedők</p> <p>- szerepjáték, mesedramatizálás kellékei</p> <p>- hangkazetták aláfestő zenével</p> <p>- rádiós magnó, CD lejátszó, diavetítő,projektor</p> <p>- mesekönyvek, lapozgatók, diafilmek</p>	<p>25-30</p> <p>1-1</p> <p>10-15</p> <p>20-25</p> <p>szükség szerint</p> <p>szükség szerint</p> <p>szükség szerint</p> <p>3-4</p> <p>csoportonként 1-</p> <p>1</p> <p>20-25</p>
<p>Ének, énekes játékok, zenehallgatás</p>	<p>- CD lemezek, kazetták (komolyzene, népzene)</p> <p>- ütő-és rázóhangszerek</p> <p>- triangulum különbözőméretek</p> <p>- dob, csörgődob, cintányér</p> <p>- csengősor, száncsengő</p>	<p>15-20</p> <p>3-5</p> <p>1-1</p> <p>2-2</p> <p>2-2</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - népi játékok kellékei: kalap, mellény, bő szoknya, kendők, zsebkendők - különböző fejdíszek - furulya -gitár -szintetizátor 	<p>szükség szerint</p> <p>5-10</p> <p>1-1</p>
<p>Rajzolás, mintázás, kézimunka</p>	<p>Agyagozáshoz, gyurmázáshoz</p> <ul style="list-style-type: none"> - agyag, simítólapát, fokhagymaprés, tábla - gyurma, liszt, só, olaj Rajzolás, festés - zsírkréta, különböző vastagságú ceruzák, filctollak, akvarellkréta - festékek (tempera, akvarell, textil és üvegfesték) - ecsetek különböző méretben - szivacs henger, szóró tábla, linóhenger (csoportonként) - különböző papírok (rajzlap, színes papír, színes karton, hajtogató lapok, fotókarton, műszaki rajzlap, csomagolópapír, hullámpapír, krepp papír, selyempapír) Egyéb eszközök - ragasztók csoportonként - ollók - hurkapálcika, fogpiszkáló, textilek, fonalak, papír hengerek, 	<p>Szükség szerint</p> <p>Szükség szerint</p> <p>Csoportonként 10- 10 csomag</p> <p>Szükség szerint</p> <p>Méretenként 5-6</p> <p>1-2</p> <p>Szükség szerint sokdarab</p> <p>10-10</p> <p>10-10</p> <p>Szükség szerint</p>

	<p>csuhé, szalma, rafia, szögek, szerszámok</p> <ul style="list-style-type: none"> - lemosható asztalterítő - gurulós polc az eszközöknek - homok-rajzasztal 	<p>Csoportonként 2</p> <p>1-1</p> <p>1-1</p>
<p>Külső világ tevékeny megismerése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - színes képeskönyvek (csoportonként) - állat és növényhatározók - nagyítók(csoportonként) - földgömb, térképek - kosarak - mikroszkóp - távcsövek - magok, hagymák, kisüvegek, szűrők,tálak - hámozó-kés, zöldségreszelő, vágódeszka, Matematikai fejlesztés eszközei - logico tábla cserélhető lapokkal (csoportonként) - logikaitársasjátékok - logikailapozgatók - kirakójátékok - logikai kártya családok (csoportonként) - memória játékok 	<p>10-10</p> <p>2-2</p> <p>10-10</p> <p>1-1</p> <p>5-10</p> <p>2</p> <p>5-10</p> <p>szükség szerint</p> <p>3-4 tábla összes lap</p> <p>5-10</p> <p>5-10</p> <p>5-10</p> <p>1-1</p> <p>3-5</p>

AZ ÓVODA SZAKMAI DOKUMENTUMAI

Kötelező dokumentumok

A jogszabályban meghatározott formában és tartalommal

Éves munkaterv

Óvodai felvételi előjegyzési napló

Óvodai csoportnapló

Felvételi és mulasztási napló, tervezési dokumentumok

A gyermekek fejlődési anyaga

Nem kötelező dokumentumok a Dorogi Petőfi Sándor Óvoda egyéb szakmai dokumentumai

A módosítást végezte a vezetőhelyettes és az óvodapedagógusok észrevételeinek, javaslatainak figyelembevételével:

.....
intézményvezető

10. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

1. Érvényességi nyilatkozat: Az óvoda helyi programja visszavonásig érvényes.
2. Véleményezte:
3. Egyetértését nyilvánította:
Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Szülői Szervezete
4. Elfogadta:
Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Nevelőtestülete
5. Jóváhagyta:
Dorog Város Önkormányzata
6. Tájékoztatásul megkapta:
Dorog Város Önkormányzata
Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Szülői Szervezete
Dorogi Petőfi Sándor Óvoda
Nevelőtestülete

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. **Óvodai nevelés országos alapprogramjáról** szóló 363/2012.számú kormányrendelet, mely a Magyar Közlöny 171.számában 2012,XII.17-én jelent meg.
2. **A nemzeti köznevelésről** 2012.évi CXXIV.tv. a 2011.évi CXC.módosításával
3. **Kompetencia Alapú Óvodai Program** csomag 2009.
4. Nagy Jenőné: **Óvodai programkészítés, de hogyan?** OKKER Oktatási Iroda 1997.
5. Mérei Ferenc-V. Binét Ágnes: **Gyermeklélektan** Gondolat, Budapest 1969.
6. Páli Judit: **Játékok a preventív fejlesztés módszertanához** Óvodai Nevelés, 1991. 8. és 9. szám.
7. Páli Judit: **Játék, tanulás, játékos tanulás** Óvodai Nevelés, 1990. 6. szám.
8. Kodály Zoltán: **Zene az óvodában** Zeneműkiadó, Budapest 1958.
9. Stöckert Károlyné: **Játékpszichológia (Szöveggyűjtemény)** Eötvös József Könyvkiadó, Budapest 1995.
10. Zilahi Józsefné: **Mese - vers az óvodában** Tankönyvkiadó, Budapest 1990.
11. Gósy Mária: **Óvónői beszédviselkedés**
12. Villányi Györgyné: **Játék a matematika?**
13. Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél: **Matematika kézzel, fejjel, szívvel.**
14. „**Matematikai nevelés**” Óvodai Nevelés, 1990. 7. és 8. szám.
15. Dr. Nádai Magda: **Vigyázz rájuk erdőn, réten** Szász Stúdió, 1996.
16. **Veszélyben a világunk – sorozat** Magvető kiadó, 1992.
17. Porkolábné Dr. Balogh Katalin: **Komplex prevenciós óvodai program** Volán Humán Oktatásai és Szolgáltató RT. 1997.

MELLÉKLETEK

- 1. Alapító okirat*
- 2. Jegyzőkönyvi kivonat a nevelőtestületi határozatról*
- 3. Jegyzőkönyvi kivonat a Szülői Szervezet véleményéről*
- 4. Kapcsolattartási mátrix*
- 5. Az óvodai felvétel rendje*
- 6. Az iskolába lépés rendje*
- 7. SNI integrációjának irányelvei*

Kapcsolattartási mátrix
Szakmai kapcsolattartás

4.sz.melléklet

Partner	Forma	Tartalom	Résztevők	Idő
ÓVODAI ÉLET ELŐTTI KAPCSOLAT-TARTÁS				
Család, bölcsőde	Nyílt napok Nyilvános rendezvények Ismerkedő napok	Óvodával való ismerkedés beiratkozás előtt	Szülők, gyerekek, óvónők, dajkák	Tavaszi Nevelési év folyamán Tavaszi
	Bölcsőde látogatás	leendő kiscs.óvodapedagógusok- óvodások ismerkedése	leendő kiscs.óvodapedagógusok- óvodások	Tavaszi
	Jelentkezés	Kölcsönös információcsere, adatok felvétele	Óvodavezető, szülő, óvodapedagógus	Májusi
	Bölcsődei szülői értekezlet	Tájékoztató	Óvodavezető óvodavezető helyettes	Áprilisi
	Szülői értekezlet az új gyermek szüleinek	Szülői értekezlet Tájékoztató, tájékoztatás a felvett gyerekek szülei számára	Óvodavezető Helyettes, Szülők, óvodapedagógusok	Júniusi
	Játsonap	Az újonnan felvett gyermekek számára	Óvodapedagógusok, szülők, gyerekek	Júniusi
	Családlátogatás	Az újonnan felvett gyermekek megismerése	Óvónők, szülők, gyerekek	Felvétel előtt
ÓVODAI ÉLET ALATTI KAPCSOLAT-TARTÁS				
Család				
	Befogadás, beszoktatás	A gyermek igényének megfelelően szülővel, fokozatosan illetve önállóan történik	Család, gyerekek, óvodapedagógusok, dajkák	folyamatos
	Családlátogatások	Családhoz igazított segítség nyújtás az inklúzió szellemében	Óvodapedagógusok	Szükség szerint
	Szülői értekezlet (összevont és csoportonkénti)	Intézményi szintű tájékoztatás, csoportonkénti tájékoztatás, információ csere a szülőkkel, választott témák megbeszélése	Szülők, vezetők, óvodapedagógusok, külső szakemberek	Évente legalább 2 alkalommal (évnnyitó, félévi)
	Fogadóóra	A gyermek fejlettségi állapotáról tájékoztatás Problémát felvető és megoldó beszélgetések	Szülő, óvodapedagógusok	Január, májusi, igény szerint
	Közös programok	Pl.: Közös kirándulások Nyilvános ünnepek, akciók, a munkaterv szerint	Gyermekek, szülők, óvodapedagógusok, dajkák	Aktualitás szerint
	Elégedettség mérés	Tájékozódás a szülői elégedettségről	Szülők, óvodapedagógusok	Évente
	szülői szervezet működése	Éves tervük szerint	Szülői Szervezet tagjai, szülők, vezetők, óvodapedagógusok, védőnő	Éves tervük ütemezése szerint
Segítő intézmények				
Gyermekorvos, fogorvos, védőnő	Látogatás, vizsgálat	Törvényben meghatározottak szerint Jelzés az óvoda részéről	Gyermekorvos, fogorvos, védőnő	Előírás és szükség szerint

		probléma esetén		
Gyermekjóléti szolgálat	Konzultációk, tájékoztatók, esetmegbeszélések	Jelzés, megelőzés, ügyintézés, kapcsolattartás, beszámolók	Család, óvónők, gyermekvédelmi felelős, szakemberek	Folyamatos, aktualitás szerint
Pedagógia Szakszolgálat	Konzultáció Egyéni foglalkozás Gyermekek vizsgálatra irányítása	Megfigyelés, jelzés Szűrés, fejlesztés, beszédjavítás, SNI gyermekek fejlesztése Óvónői pedagógiai szakvélemény átadása	Gyerek, szülő, óvónő Pszichológus, logopédus, fejlesztő pedagógus	Szükség szerint folyamatosan, beiskolázás előtt
Gyámügy	Esetmegbeszélések	Jelzés, segítség kérés probléma esetén Kihelyezett gyermekek fejlődéséről családban való neveléséről rendszeres konzultáció		Folyamatos illetve aktualitás szerint
Társintézmények				
Óvodák közötti kapcsolattartás	Közös gyermek és/vagy felnőtt programok	Fórum, játékos verseny, jeles nap... sttb.	Elsősorban munkaközösség tagok, szülők, társintézmények pedagógusai	Éves munkatervben meghatározottak szerint
	Belső képzés	Szakmai, módszertani	Óvodapedagógusok, dajkák	Éves munkatervben meghatározottak szerint
	Ovi nap	Szakmai nap	Óvodavezetők, óvodavezető helyettesek	Éves munkatervben meghatározottak szerint
	Hospitálások, konzultációk	Tapasztalatcsere	Óvodapedagógusok	Óvodánként évente egyszer
	Óvodai felvétel	Egyeztetések	Óvodavezető, óvodavezető helyettesek	Május
	Beiskolázás	Egyeztetések	Óvodavezető, óvodavezető helyettesek	Január-április
	Nyílt napok, ünnepek, rendezvények,	Részvétel, látogatás, segítségnyújtás	Óvodapedagógusok	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Vezetői értekezletek	Döntés előkészítések, éves, féléves szervezési, tervezési feladatok, értékelések	Vezetők	Évnyitó, félévi, évváró
	Vezetői ülések	Egyeztetések, havi tervezési, szervezési feladatok	Vezetői team	Havonta
	Nevelőtestületi értekezletek	Éves munkaterv, beszámolók, értékelések elfogadása	Óvodapedagógusok	Évnyitó, évváró
Richter G óvoda	Programok, rendezvények	Kölcsönös részvétel, látogatás	Óvodapedagógusok	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Közös rendezvények	Együttműködés, szervezés	Vezető, helyettesek, óvodapedagógusok, dajkák, szülők	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Óvodai felvétel	Egyeztetések	Vezetők, helyettesek	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
	Beiskolázás	Egyeztetések	Vezetők, helyettesek	Az éves munkatervben meghatározottak szerint
Iskolai feladat ellátási helyek	Fórumok, rendezvények	Tájékoztató, tájékoztató találkozások	Tanítónők, szülők, óvónők	Évente
	Iskolák, óvodák által szervezett közös	Rendezvények	Iskolások, Óvodások,	

	programok Óvodai, iskolai nyílt napok Óralátogatások Óvodalátogatások Elégedettség mérés	Órák, játékos foglalkozások, rendezvények Óvodai délelőtti rendezvények Tájékozódás a tanítók elégedettségéről	Pedagógusok Óvónők, tanítók, gyerekek Óvónők, tanítók	Folyamatos, munkaterv szerint, Két évente
	Szülői értekezlet	Iskola bemutatása	Igazgató, Iskolai intézményegység vezető, helyettesek	Január
	Részvétel egymás rendezvényein, közreműködés	Gyermekműsorok, felnőtt segítség	Pedagógusok, gyerekek, szülők	Aktualitás szerint
Zeneiskola	Részvétel egymás rendezvényein, közreműködés	Koncertek, műsorok	Pedagógusok, gyerekek, szülők	Aktualitás szerint
Egyesített Sportintézmény	Edzések	Úszás edzések a nagycs.	Óvodapedagógusok, úszóedzők	Folyamatos
	Programok	Sportint igénybevétele óvodai rendezvényekre, vagy közös programok	Óvodavezető	Aktualitás és megegyezés szerint
	Óvodai foglalkozás	Sportcsarnokban hely biztosítás a Petőfi óvodának testnev fogl.	Óvodavezető	Megegyezés szerint

Közművelődési Intézmények				
Művelődési Ház	Rendezvények	Foglalkozások, filmvetítések, színdarabok, zenés műsorok, tárlatok	Gyerekek, felnőttek	Alkalomszerűen
Könyvtár	Intézmények által szervezett rendezvények	megtekintése Intézményi programok, ünnepélyek		
Civil szervezetek	Rendezvények, közös programok Pályázatok megvalósítása	Részvétel, segítségnyújtás	Gyerekek, felnőttek	Alkalomszerűen

Törvényességi eljárás

Az óvodába lépés feltétele

- A gyermek betöltötte a harmadik életévét

A gyermek szükséges fejlettsége óvodába lépéskor

- A gyermek szobatiszta

Beiratkozáshoz szükséges kötelező óvodai dokumentum

- Óvodai felvételi és előjegyzési napló

A beiratkozáshoz szükséges dokumentumok

- A gyermek anyakönyvi kivonata és TAJ kártyája
- A gyermek lakcímét igazoló hatósági igazolványa
- Nevelési tanácsadó véleménye, ha a szülő és/vagy az óvodapedagógus a gyermeket 6. életéve betöltése után is óvodában kívánja tartani
- Orvosi igazolás arról, hogy a gyermek a kötelező védőoltásokat megkapta
- A felvételt követően, óvodakezdés napján orvosi igazolás arról, hogy a gyermek közösségbe mehet
- Személyes találkozás a szülővel és gyermekével beiratkozáskor
- SNI gyermek esetében a Szakértői Bizottság véleménye
- Tartósan beteg gyermek esetében az orvosi szakvélemény

Óvodai felvétel folyamata

Az óvodai beiratkozás időpontjának közzététele

- A beiratkozás időpontját Dorog Város Jegyzője határozza meg és teszi közzé a nyilvánosság számára helyben szokásos módon.
- A jegyző által megállapított időpontot, plakáton is kihelyezzük az épületek bejáratánál.
- Közzé tesszük az óvoda honlapján.
- A beiratkozás óvodában történik.

Az óvodai felvétel elbírálásának szempontjai

- Férőhely
- Jár-e jelenleg testvére az óvodába, ezen belül valamelyik telephelyre
- Körzet
- Szülő munkahelye
- Hátrányos helyzet
- Óvodaköteles
- Szülői igény, kérés

Döntés a felvételtől

- Az óvodák vezetői a szükséges egyeztetések - így elsősorban az ovi vezetői team- után hozza meg döntését.

Fellebbezési eljárások

- A felvételtől számított 15 napon belül fellebbezést nyújthat be a szülő az óvodavezetőnek benyújtott, de a Jegyzőnek címzett kérelem formájában.

Befogadás, beszoktatás

- A leendő óvodások számára előkészítő szülői értekezletet tartunk.
- A leendő óvodások és szülei számára ismerkedő játszónapot szervezünk.
- Az óvodai felvételt nyert gyermek családját az óvodába lépés előtt, a szülő hozzájárulásával, előre egyeztetett időpontban meglátogatják a leendő óvodapedagógusok.
- Az átmenet megkönnyítése érdekében a szülő beszoktatást, befogadást támogatjuk.

Az óvodai elhelyezés megszüntetése

- Elköltözés esetén
- Áthelyezés (szakértői bizottság véleménye alapján)
- Iskolába lépéskor
- 10 napon túli igazolatlan hiányzás estén, amennyiben a gyermek nem óvodaköteles vagy hátrányos helyzetű

Törvényességi eljárás

Az iskolai beíratás időpontját az óvoda fali újságjain is közzé tesszük.

Tankötelezettség

A gyermek, **ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte**, abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik és megkezdzi a tankötelezettség teljesítését.

A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése

Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a Pedagógiai Szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló:

- intézkedéseket,
- megállapításokat,
- javaslatokat,

A szülő kérésére az óvoda, tájékoztatót készít a gyermek fejlődéséről, és javaslatot tesz a további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre (a továbbiakban: fejlesztési javaslat).

A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti. A fejlesztési javaslatot az óvoda átadja a szülő részére.

A gyermekek fejlettségének, iskolára való alkalmasságának megállapításához szükség van fejlődésük diagnosztizálására is. Ehhez a gyermekek óvodába belépésekor észlelt fejlettségét és az iskolába indulásának szintjét kell összevetni, azaz mit adott hozzá az óvoda a maga követelményrendszerével.

Félévkor az óvoda fogadóórán egyeztetni álláspontját, tájékoztatja a tanköteles korban lévő gyermek szülőjét álláspontjáról az iskolaérettséget illetően.

Iskolaérettségi vizsgálat

Ha a szülő és/vagy az óvoda nem biztos vagy nem éretnek egyet a gyermek iskolaérettségében, írásban és indoklással kezdeményezheti iskolaérettségi vizsgálat elvégzését.

Óvodai szakvélemény

Az óvoda a gyermek folyamatos fejlődésének nyomon követése során készült feljegyzések, valamint a rögzített fejlettségi szintek (diagnosztikus mérés) alapján kiállítja az Óvodai szakvéleményt, amelyet legkésőbb az iskola beiratkozás időpontját megelőző 7 nappal átad a szülőnek.

Az iskolába lépés feltételei

Az általános iskola, köteles felvenni azt a tanköteles gyermeket, akinek lakóhelye, tartózkodási helye a körzetében található.

Az iskolai beíratáshoz szükséges dokumentumok

- a gyermek anyakönyvi kivonata,
- óvodai szakvélemény,
- a gyermek lakcímkártyája,
- sajátos nevelési igényű gyermek esetében a Szakértői Bizottság véleménye,
- Nevelési Tanácsadó, szakértő véleménye, ha a szülő a gyermeket 6. életéve betöltése előtt kívánja beíratni, illetve, ha a gyermek nem vett részt óvodai nevelésben, valamint ha a szülő és/vagy az óvoda kezdeményezésére iskolaérettségi vizsgálaton vett részt.

Törvényességi eljárás

Az iskolai beíratás időpontját az óvoda fali újságjain is közzé tesszük.

Tankötelezettség

A gyermek, **ha az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte**, abban a naptári évben, amelyben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betölti, legkésőbb az azt követő évben tankötelessé válik és megkezdzi a tankötelezettség teljesítését.

A gyermek fejlődésének folyamatos nyomon követése

Az óvoda az óvodás gyermekek fejlődését folyamatosan nyomon követi, indokolt esetben kezdeményezi a szülőnél a Pedagógiai Szakszolgálat igénybevételét. Az óvoda a gyermek értelmi, beszéd-, hallás-, látás-, mozgásfejlődésének eredményét – szükség szerint, de legalább félévenként – rögzíti. Rögzíteni kell a gyermek fejlődését szolgáló:

- intézkedéseket,
- megállapításokat,
- javaslatokat,

A szülő kérésére az óvoda, tájékoztatót készít a gyermek fejlődéséről, és javaslatot tesz a további fejlődéséhez szükséges intézkedésekre (a továbbiakban: fejlesztési javaslat).

A fejlesztési javaslat elkészítését a szülő az iskolába lépést megelőző három, illetve az iskola megkezdését követő hat hónapon belül kérheti. A fejlesztési javaslatot az óvoda átadja a szülő részére.

A gyermekek fejlettségének, iskolára való alkalmasságának megállapításához szükség van fejlődésük diagnosztizálására is. Ehhez a gyermekek óvodába belépésekor észlelt fejlettségét és az iskolába indulásának szintjét kell összevetni, azaz mit adott hozzá az óvoda a maga követelményrendszerével.

Félévkor az óvoda fogadóórán egyeztetni álláspontját, tájékoztatja a tanköteles korban lévő gyermek szülőjét álláspontjáról az iskolaérettséget illetően.

Iskolaérettségi vizsgálat

Ha a szülő és/vagy az óvoda nem biztos vagy nem éretnek egyet a gyermek iskolaérettségében, írásban és indoklással kezdeményezheti iskolaérettségi vizsgálat elvégzését.

Óvodai szakvélemény

Az óvoda a gyermek folyamatos fejlődésének nyomon követése során készült feljegyzések, valamint a rögzített fejlettségi szintek (diagnosztikus mérés) alapján kiállítja az Óvodai szakvéleményt, amelyet legkésőbb az iskola beiratkozás időpontját megelőző 7 nappal átad a szülőnek.

Az iskolába lépés feltételei

Az általános iskola, köteles felvenni azt a tanköteles gyermeket, akinek lakóhelye, tartózkodási helye a körzetében található.

Az iskolai beíratáshoz szükséges dokumentumok

- a gyermek anyakönyvi kivonata,
- óvodai szakvélemény,
- a gyermek lakcímkártyája,
- sajátos nevelési igényű gyermek esetében a Szakértői Bizottság véleménye,
- Nevelési Tanácsadó, szakértő véleménye, ha a szülő a gyermeket 6. életéve betöltése előtt kívánja beíratni, illetve, ha a gyermek nem vett részt óvodai nevelésben, valamint ha a szülő és/vagy az óvoda kezdeményezésére iskolaérettségi vizsgálaton vett részt.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrációja (forrás: 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról)

1. Általános elvek

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2.Célunk

A nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,
- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszer minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

1.3. A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

- a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékos, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,
- b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszethezőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többlétszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárást fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékból, több fogyatékból együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.
- c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.
- d) A gyermek
 - életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
 - képességei, kialakult készségei,
 - kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
 - családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmozottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékból mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;
- g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

- a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához

igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,

- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,

- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,

- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,

- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,

- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,

- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,

- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,

- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,

- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,

- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgás-rendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes

környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

6

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység:

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés:

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés:

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése. Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

7

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi fogyatékoság – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és

korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóros tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

a) Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valóságú megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

b) Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza [2.2. a) pont], de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

8

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel [2.2. c) pont].

c) A gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kez ügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.
- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szereshető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d) A halmazottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet

eredményes.

2.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztesége a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A

9

legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészenléti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszéd tartományban mért hallásveszteség 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

10

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásával, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzon a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájrol olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásveszteség 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásveszteséget mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása,

és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető. Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejlesztettségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

11

d) A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

2.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

2.5. A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A középsúlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- e) az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

12

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a

csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

2.6. Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszédproblémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszédszervi működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon, cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyék lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az

13

eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot hátterében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésített fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésített beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori

fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülőkkel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

14

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárást okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

